

بیوگرافی بزرگان صدر اسلام

فرزاد صیفی کاران

منتدی اقرأ الثقافی

www.iqra.ahlamontada.com

پۆدایەزانەکانی چۆرمەها کتێب: سەردانی: (مُنْقَدِي إِقْرَا النِّقَافِي)

لتسبيل أنواع الكتب راجع: (مُنْقَدِي إِقْرَا النِّقَافِي)

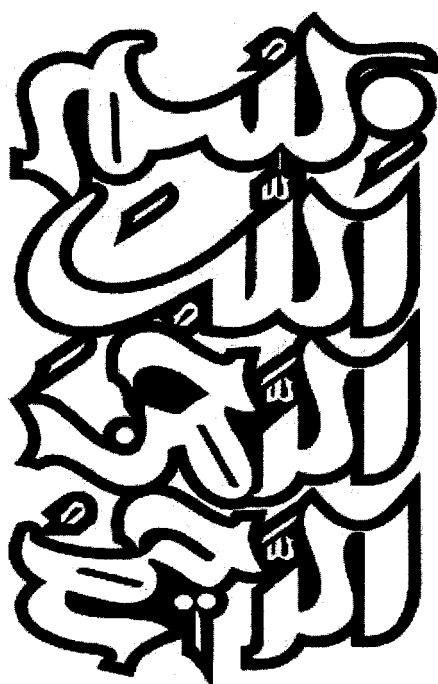
پەراي دانلود کتایبەکانی مەختەلف مەراجە: (مُنْقَدِي إِقْرَا النِّقَافِي)

www.lqra.ahlamontada.com

www.lqra.ahlamontada.com

للكتب (کوردی ، عربی ، فارسی)

بیوگرافی بزرگان صدر اسلام

(پیامبر ﷺ، خلفاء راشدین، صحابه)

تألیف:

فرزاد صیفی کاران

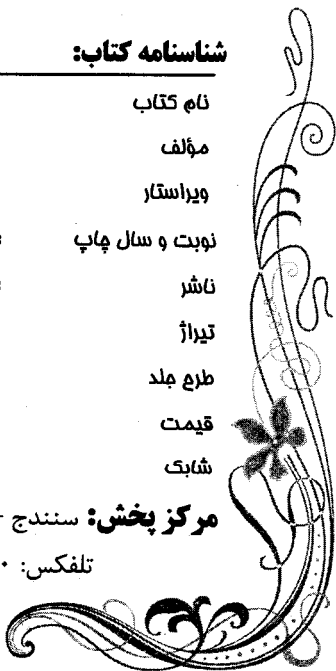
سرشناسه	: صیفي كارن، فرزند، ۱۳۶۶ -
عنوان و نام پديدآور	: بيوگرافي بزرگان صدر اسلام: [پيامبر (ص)، خلفا راشدين، صحابه و تاريخ اسلام] از ديده‌گاه اهل سنت/گردآوری فرزند صیفي کاران
مشخصات نشر	: سنندج، آراس، ۱۳۸۸
مشخصات ظاهري	: ۸۰ ص
شابک	: ۹۷۸-۹۶۴-۸۶۲۰-۷۳-۳
وضعيت فهرست نویسی	: فيبا
يادداشت	: کتابنامه: ص. ۴۴ - ۴۵.
موضوع	: محمد (ص)، پيامبر اسلام، ۵۳ قبل از هجرت - ۱۱ ق. - سرگذشتنامه
موضوع	: Bibliography - Muhammad Prophet
موضوع	: صحابه - سرگذشتنامه
رده بندي کنگره	: BP ۲۸/۶ ج ۹ ۱۳۸۸
رده بندي ديويي	: ۲۹۷/۹۴
شماره کتاب شناسي ملي	: ۳۱۰۹۰۷۱

شناسنامه کتاب:

نام کتاب	: بيوگرافي بزرگان صدر اسلام
مؤلف	: فرزند صیفي کاران
ويراستار	: اسعد زندسليمي
نوبت و سال چاپ	: اول، زمستان ۸۸
ناشر	: آراس
تيراژ	: ۳۰۰۰ نسخه
طرح جلد	: محمد خالد مهدويان
قيمت	: ۱۲۰۰ تومان
شابک	: ۹۷۸-۹۶۴-۸۶۲۰-۷۳-۳

مرکز بخش: سنندج - بخش کتاب امام محمد غزالي

تلفکس: ۲۲۵۶۱۰۰ - ۰۸۷۱

فهرست مطالب:

۶	مقدمه
۹	بیوگرافی رسول الله ﷺ
۱۷	بیوگرافی حضرت ابوبکر صدیق ؓ
۲۲	بیوگرافی حضرت عمر فاروق ؓ
۲۸	بیوگرافی حضرت عثمان ذی النورین ؓ
۳۴	بیوگرافی حضرت علی (میدر کرار) ؓ
۳۹	بیوگرافی حضرت مسن ؓ
۴۴	بیوگرافی حضرت مسین ؓ
۴۷	بیوگرافی حضرت خالد بن ولید ؓ
۴۹	بیوگرافی حضرت زبیر بن عوام ؓ
۵۳	بیوگرافی حضرت سلمان فارسی ؓ
۵۷	بیوگرافی حضرت سعد ابن ابی وقاص ؓ
۵۹	بیوگرافی حضرت طلحه بن عبیدالله ؓ
۶۱	بیوگرافی حضرت عبدالرحمن بن عوف ؓ
۶۳	بیوگرافی حضرت ابوعبیده بن جراح ؓ
۶۴	بیوگرافی حضرت ابوهزیره ؓ
۶۷	دانستنی هایی درباره تاریخ اسلام
۷۸	اولین ها
۸۳	منابع و مأخذ

تقدیم به حضرت دوست که هر چه هست از
اوست،

تقدیم به خاله مهین عزیزم، که همواره بهترین
اسوه، مشوق و راهنمای من در مراحل مختلف
زندگی بودند.

و نیز تقدیم به تمامی برادران و فوهرانم.

فرزاد صیفی کاران

مقدمه:

الحمد لله رب العالمين والصلاة والسلام على سيدنا وحبينا محمد صلى الله عليه وسلم و على آله و أصحابه و أحبابه اجمعين.

سپاس مر خدایی را که با فرستادگان خویش عالم را منور، و روزنه های امید را در دلهای مرده انسان ها بار دیگر زنده کرد. و درود و سلام بر آن نبی رحمت و رسول بر حق که همواره یاد و خاطرش زمینه ساز و یادآور انسانیت و غیرت می باشد و نیز درود بر یاران راستین آن ذات مبارک که همواره با از جان گذشتگی ها و تحمل سختی های گوناگون، خود را در راه حق عاشقانه فدا نمودند و اسلام را زنده و پایرجا گذاشتند.

اما بعد: در هر فرقه، مکتب، مذهب و یا ملیت و قومی، سپاس و قدردانی از زحمات کسی یا اشخاصی که برای آن مکتب یا ملیت و یا اینکه برای یک فرد خاص امری مهم انجام داده و یا کاری از زمره نیکی ها از پیش برده باشند، عملی مهم، بدیهی و قابل توجه می باشد. و اکنون بر ما امت مسلمان امروزی واجب و لازم است، که با آگاهی از زحمات و مشقاتی که رسول الله ﷺ و یاران با وفایش در راه اعلای کلمه الله

و اسلام کشیدند، مراتب سپاس و قدردانی خویش را به وسیله حفظ و نگهداری آن ارزش های مبارک و انجام فرامین و تعلیمات اسلامی، نسبت به آن عزیرانی که از جان و مال خویش مایه گذاشتند به عمل آوریم، و این امر جز با شناخت از آن بزرگواران و خدماتش میسر نمی شود، زیرا اگر از خود گذشتگی و رشادت های آنان نمی بود، امروزه این سعادت مندی و اسلام ناب که عاری از هرگونه تحریف و نقصان می باشد، در اختیار ما قرار نداشت و حقیقتاً بی توجهی و کم ارزش شمردن این تلاش ها، بس کفران نعمت می باشد. همچنانکه شیخ شیراز سعدی می فرماید:

نام نیک رفتگان ضایع مکن

تا بماند نام نیکت برقرار

تلاش های نبی برزگواری که برای سعادت جامعه بشری شکنجه ها، تهمت ها، تحریم ها و آوارگی های فراوانی را متحمل شد. رسول لطیف القلبی که بارها و بارها برای کشتن و به قتل رسانیدن او نقشه ها کشیده شد، اما باکی به دل راه نداد. و همچنین تلاش های یاران باوفایش که آنان نیز هر کدام به نوبه خود شکنجه ها و مشقات بیشماری به دوش کشیدند، تا جایی که تعداد زیادی از آنان در زیر شدت شکنجه ها جان خویش را به رفیق اعلی تقدیم نمودند. آیا با این اوصاف بر ما امت اسلام واجب نیست که مراتب قدردانی خویش را از این بزرگواران به جای آوریم؟

در کتابی که اکنون پیش روی شما قرار دارد، سعی بر آن شده تا با پیامبر ﷺ و تعدادی از صحابه کرام و خدماتشان شما خوانندگان محترم را آشنا نمایم و با آگاهی از خدماتی که آنان عرضه داشتند، این درک و بینش در ما بوجود بیاید و آگاه شویم

که اسلام زلال و شفافیتی که در اختیار ما قرار دارد، مرهون جان فشانی های بسیار ارزشمند این بزرگواران می باشد و به امید اینکه ما ارزش این نعمت بزرگ (هدایت) را بدانیم.

و نیز به دلیل فراوانی مطالب موجود در این زمینه که شامل تاریخ اسلامی می باشد، ما آنها را دسته بندی نموده و فقط به صورت فهرست وار آورده ایم تا اینکه کتاب کوتاه و مطالعه آن در دنیای شلوغ و پُر دغدغه امروز آسانتر گردد. علاقه مندان می توانند برای اطلاع و آگاهی بیشتر در زمینه های مورد نظر به کتب تاریخی معتبر و جامعی که موجود می باشد، مراجعه نمایند.

فرزاد صیفی کاران

زمستان ۸۷

بیوگرافی رسول الله ﷺ

نام: محمد ﷺ

نام پدر: عبدالله

نام مادر: آمنه بنت وهب بن عبدمناف بن زهره بن کلاب بن مرّه

تاریخ تولد: سال عام الفیل که سپاه ابرهه برای ویران کردن کعبه آمده بود. صبح روز دوشنبه، دوازدهم ماه ربیع الاول که برابر است با ۲۰ ماه آوریل ۵۷۰ میلادی. (البته روایات دیگری نیز با اختلاف ناچیزی موجود می باشد، لکن این قول در نزد جمهور علما و اصحاب تاریخ اصح تر می باشد).

محل تولد: مکه مکرمه در نزدیکی کوه صفا در منزل ابوطالب (این مکان اکنون وجود دارد و به کتابخانه شهر مکه تبدیل شده است).

طایفه: بنی هاشم

نسب پیامبر ﷺ: محمد بن عبدالله بن عبدالمطلب بن هاشم بن عبدمناف بن قصّی بن کلاب بن مرّه بن کعب بن لؤی بن غالب بن فهر بن مالک بن النضر بن کنانه بن خزیمه بن مدرکه بن الیاس بن مضر بن نزار بن معد بن عدنان، الی اسماعیل بن ابراهیم (علیه السلام).

نام مادر بزرگ مادری: فاطمه بنت عمر مخزومیه

نام مادر بزرگ پدری: بُره بنت عبدالعزی بن عثمان بن عبدالدار بن قصّی بن کلاب بن مرّه.

سن: ۶۳ سال

تاریخ وفات پدر پیامبر ﷺ: پیامبر ﷺ دو ماه داشتند که پدرشان در هنگام بازگشت از سفر شام، در مدینه فوت نمودند و آنحضرت ﷺ هیچگاه پدر خویش را ندیدند.

تاریخ وفات مادر پیامبر ﷺ: پیامبر ﷺ هنگامی که شش سال داشتند، مادرش وی را به مدینه به پیش دایی هایش برد و در هنگام بازگشت به مکه در محلی که «ابواء» نام دارد در بین مکه و مدینه فوت نمودند.

تعداد خواهران و برادران: ایشان هیچ خواهر و برادری نداشتند.

نام دایه (زنی که به وی شیر می داد و او را بزرگ کرد): حلیمه دختر ابوذویب سعدیه

اولین کسی که به پیامبر ﷺ شیر داد: ثویبه اُسلمیه کنیز ابولهب

مادران رضاعی پیامبر ﷺ: ثویبه اُسلمیه (کنیز ابولهب)، سپس حلیمه دختر ابوذویب سعدیه که حارث بن عبدالعزی همسرش بود.

برادران و خواهران رضاعی (هم شیره) پیامبر ﷺ از ثویبه: عبدالله بن جحش، حمزه بن عبدالمطلب، أبوسلمه بن عبدالاسد، مسروح بن ثویبه. از حلیمه سعدیه: عبدالله، أنیسه و حذافه (شیماء) که شیما پرستاری آنحضرت ﷺ را به عهده داشت.

نام پدر بزرگ پدری: عبدالمطلب

کنیه و لقب پیامبر ﷺ: کنیه ایشان ابوالقاسم و لقبشان امین بود (به دلیل صداقت و امانتداری که داشتند به این نام ملقب گشتند).

سن پیامبر ﷺ هنگام مبعوث شدن به پیامبری و تاریخ و مکان آن: در مکه مکرمه، در غار حرا و در سن ۴۰ سالگی به پیامبری مبعوث شدند. که بنا به روایتی در روز دوشنبه بیست و یکم ماه رمضان و مطابق با دهم آگوست

سال ۶۱۰ میلادی اتفاق افتاده است. و در روایتی دیگر هفدهم ماه رمضان بوده برابر با ششم اوت ۶۱۰ میلادی.

رنگ صورت: سفید مایل به سرخ

رنگ چشمان: سیاه

رنگ مو: سیاه

قد: متوسط چهارشانه

تعداد زنانی که در طول حیات خویش با آنان ازدواج نمودند: ۱۵ زن و ۲ جاریه داشتند. (علامه ابوبکر بیهقی از طریق سعید بن ابی عروبۀ از قتاده روایت می کند که رسول الله ﷺ جمعاً در طول حیات خویش با ۱۵ زن ازدواج نمودند و با ۱۳ نفر از آنها همبستر شدند و ۱۱ زن در آن واحد در تحت نکاح داشتند و در هنگام رحلت ایشان ۹ زن را در تحت نکاح داشتند).

اولین زن پیامبر ﷺ: حضرت خدیجه دختر خویلد (رض)

محل و تاریخ ازدواج پیامبر ﷺ با خدیجه: مکه مکرمه ۲۸ سال قبل هجرت.

مهریه حضرت خدیجه (رض): ۲۰ شتر بکر

نام زنان به ترتیب ازدواج: خدیجه دختر خویلد، سوده دختر زَمعه، عائشه دختر حضرت ابوبکر، حفصه دختر حضرت عمر، زینب دختر خزیمه، أم سلمه هند دختر ابی امیه مخذومی، زینب دختر جَحش، جویریہ دختر حارث، ام حبیبہ رملہ دختر ابی سفیان، صفیه دختر حی بن اخطب، میمونہ دختر حارث هلالی، ماریہ دختر شمعون قبطی مصری، ریحانہ دختر

زید، عمرة دختر یزید الغفاریه، شبناء (البته پیامبر ﷺ با این دو زن آخری همبستر نشدند و آنها را طلاق دادند).

نام جاریه های پیامبر ﷺ: ماریه دختر شمعون القبطه المصریه، ریحانه دختر شمعون القرظیه.

پیامبر ﷺ به دستور خداوند با کدام زن ازدواج نمود: أم المؤمنین زینب بنت جحش (رض)

تعداد فرزندان: ۷ فرزند

نام فرزندان پسر: قاسم، عبدالله (البته عبدالله به طیب و طاهر نیز ملقب بود)، ابراهیم (به جز ابراهیم که از ماریه قبطیه بود، مابقی فرزندان همگی از حضرت خدیجه (رض) بودند).

نام فرزندان دختر: زینب، رقیه، ام کلثوم، فاطمه

نام نوه های پیامبر ﷺ: حسن، حسین، محسن (که در روایاتی آمده است)، زینب، ام کلثوم. که اینها فرزندان حضرت فاطمه (رض) بودند. پسری به نام علی و دختری به نام امامه از زینب داشتند و عبدالله که از دختر دیگرشان رقیه می باشد.

عموها: زبیر (ابوطاهر)، ابوطالب (عبدمناف)، عباس، ضرار، حمزه، مقوم، ححل (غیداق)، حارث، ابولهب (عبدالعزی).

عمه ها: أم حکیم (بیضاء)، عاتکه، امیمه، اروی، بره، صفیه.

دایی ها: اسود بن یغوث، عبدالله بن الارقم بن یغوث.

خدام پیامبر ﷺ: حضرت انس، ابن مسعود، ایمن ابن ام ایمن، ربیع بن کعب، عقبه بن عامر، سعد مولى بن ابی بکر، اشلع بن شریک، ابوذر غفاری، مهاجر مولى أم سلمه، حنین، نعیم، ابوالحرءاء، ابوالسمخ (رضی الله عنهم

(اجمعین).

تاریخ وفات: روز دوشنبه، دوازدهم ربیع الاول سال یازدهم هجرت وفات نمودند، که سن ایشان ۶۳ سال بود.

محل وفات: مدینه منوره در حجره حضرت عائشه (رض) و در همانجا به خاک سپرده شدند.

علامات و نشانه های نبوت رسول الله ﷺ: ۱- واقعه شکافتن سینه آنحضرت ﷺ (شرح صدر). ۲- خاتم نبوت، مهر نبوت که بر پشت ایشان قرار داشت. ۳- خواب های صالحه. یکی دیگر از علامات نبوت آنحضرت ﷺ دیدن خواب های صالحه و صحیح بود.

نام غزوه ها (جنگ هایی که پیامبر ﷺ خود در آنحضور داشتند): ابواء، بدر اول (که به بدر کبری مشهور است)، احد، بنی نضیر، ذات الرقاع، دومة الجندل، احزاب (خندق)، بنی قریظه، تهامه، ذی قرد، بنی مُصطلق، مؤته، خیبر، حنین، بدر دوم، فتح مکه، طائف، تبوک.

نام جنگ هایی که در زمان حیات پیامبر ﷺ اتفاق افتاد: ابواء، بدر کبری، بنی سلیم، قینقاع، ذی آمر، بحران، أحد، حمراء الأسود، بنی نضیر، نجد، بدر دوم، ذی قرد، دومة الجندل، احزاب، بنی قریظه، بنی لحيان، بنی مُصطلق، خیبر، ذات الرقاع، مؤته، حنین، طائف، تبوک.

چندمین پیامبر اولوالعزم بودند: رسول الله ﷺ پنجمین پیامبر اولوالعزم بودند و پیامبران اولوالعزم عبارتند از: نوح، ابراهیم، موسی، عیسی، محمد علیهما السلام.

چندمین پیامبر مرسل بودند: سیصد و سیزدهمین پیامبر مرسل بودند.

مدت رسالت پیامبری و دعوت: ۲۳ سال مردم را به دین اسلام دعوت نمودند و در طول ۲۳ سال رسالت وی به پایان رسید و دین اسلام قبل از وفات ایشان کامل گردید.

تاریخ واقعه شب معراج (اسراء): در مورد تاریخ واقعه اسرا و معراج اختلافات فراوانی وجود دارد و در این مورد شش قول مختلف آمده است:

- ۱- امام طبری می گوید واقعه معراج در همان سال آغاز نبوت بوده.
- ۲- امام نووی و قرطبی می گویند ۵ سال بعد از بعثت بوده.
- ۳- علامه منصوری قُوری و برخی دیگر می گویند که در ۲۷ ماه رجب سال دهم بعثت بوده است.
- ۴- رمضان سال دوازدهم بعثت.
- ۵- در محرم سال سیزدهم، یعنی یک سال و دو ماه پیش از هجرت.
- ۶- یک سال پیش از هجرت، یعنی در ماه ربیع الاول سال سیزدهم بعثت.

که البته سه نظریه اول به این دلایل مردود می باشند که: حضرت خدیجه (رض) در ماه رمضان سال دهم بعثت فوت نمودند و وفات او پیش از فرض شدن نمازهای پنجگانه بوده است و هیچ گونه اختلافی در آن نیست که نمازهای پنجگانه در شب اسراء فرض گردید. و برای سه نظریه دیگر باید گفت والله اعلم.

در معراج چه اتفاقی روی داد: پیامبر ﷺ به یک مهمانی و ضیافتی از سوی پروردگار دعوت شد تا به وسیله این سفر غم و اندوه هایی را که بر اثر تحمل سختی های فراوانی که کشیده بودند، به پایان برسد و در آن واقعه پیامبر ﷺ از مسجد الحرام به مسجد الاقصی برده شد و از آنجا به سیر در

آسمان ها و مقامات قرب الهی و مشاهده آیات الهی و ملاقات با انبیاء مشرف گردید.

تعداد شکافتن سینه آنحضرت ﷺ (واقعه شرح صدر): دو مرتبه، مرتبه اول در کودکی و مرتبه دوم در شب معراج.

معجزات بارز پیامبر ﷺ: ۱- مهمترین و بزرگترین معجزه رسول الله ﷺ قرآن می باشد، که تا قیامت پابرجا خواهد ماند. ۲- شکافتن ماه (ماه را دو نصف کردند). ۳- واقعه شب معراج.

مدت تبلیغ و دعوت پیامبر ﷺ در مکه: ۱۳ سال

مدت تبلیغ و دعوت پیامبر ﷺ در مدینه: ۱۰ سال

چه مدت دعوت به صورت پنهانی بود: ۳ سال در مکه

تاریخ هجرت پیامبر ﷺ از مکه به مدینه: دوم ماه ربیع الاول سال سیزدهم بعثت به همراه حضرت ابوبکر صدیق ؓ

مکان و تاریخ نزول اولین وحی بر پیامبر ﷺ: غار حراء، و این غار در طرف شمال غربی شهر مکه بر بالای کوهی قرار دارد و نزول وحی بنا به قولی در روز دوشنبه یا سوم ربیع الاول اتفاق افتاد و بنا به قولی دیگر در ماه رمضان شب لیلة القدر.

اولین آیه ای که بر پیامبر ﷺ نازل شد: «إِقْرَأْ بِاسْمِ رَبِّكَ الَّذِي خَلَقَ * خَلَقَ الْإِنْسَانَ مِنْ عَلَقٍ * إِقْرَأْ وَ رَبُّكَ الْأَكْرَمُ الَّذِي عَلَّمَ بِالْقَلَمِ * عَلَّمَ الْإِنْسَانَ مَا لَمْ يَعْلَمْ» (سوره علق آیات ۱ تا ۵)

آخرین آیه ای که بر پیامبر ﷺ نازل شد: «الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ» (سوره

مائده آیه ۳)

اسامی کسانی که قبل از هجرت آنحضرت ﷺ به مدینه برای کشتن وی

نقشه کشیدند: ابوجهل بن هشام، حکم بن ابی عاص، عقبه بن ابی معیط،
نضر بن حارث، امیه بن خلف، زمعه بن اسود، طعیمه بن عدی، ابولهب، اُبی
بن خلف، نبیه بن حجاج، منبه بن حجاج.

آخرین وصیت پیامبر ﷺ: امر به نماز آخرین وصیت پیامبر ﷺ بود و دائماً
آن را تکرار می فرمود.

بیوگرافی حضرت ابوبکر صدیق ؓ

نام: عبدالکعبه (که پیامبر ﷺ بعد از مشرف شدن ایشان به اسلام نام وی را عبدالله نهادند).

نام پدر: عثمان (کنیه پدرش ابوقحافه بوده).

نام مادر: سلمی دختر صخر بن عمرو (کنیه وی أم الخیر می باشد).

نسب و جدش: عبدالله بن عثمان بن عامر بن عمرو بن کعب بن سعد بن تیم بن مره بن کعب بن لؤی قرشی تیمی.

کنیه و لقب او: کنیه او ابوبکر می باشد، البته حضرت ابوبکر ؓ القاب دیگری داشته اند که همگی آنها به عظمت شأن وی دلالت داشته همچون: عتیق، صدیق، صاحب (یار و رفیق)، اتقی (پرهیزکار)، اواه (نرم دل).

قبیله: تیم

نسبش با پیامبر ﷺ: نسبش در «مره» به پیامبر ﷺ می رسد. مره جد ششم رسول الله ﷺ و جد پنجم حضرت ابوبکر ؓ می باشد.

تاریخ تولد: حضرت ابوبکر ؓ بعد از عام الفیل به دنیا آمد و در این مورد چندین روایت موجود می باشد: ۱- سه سال بعد از عام الفیل ۲- دو سال و نیم پس از عام الفیل.

محل تولد: مکه مکرمه

سن: ۶۳ سال

تاریخ وفات: هفدهم جمادی الآخری سال سیزدهم هجری در میان مغرب و عشا فوت نمودند.

محل وفات: مدینه منوره و در حجره حضرت عائشه (رض) در پائین پای رسول الله ﷺ به خاک سپرده شدند.

از ویژگی های ابوبکر: او اولین مرد آزاده ای بود که مسلمان شد و در میان مردم حتی قبل از اسلام احترام فراوانی به دلیل نسب و طایفه اش داشته و در دوران جاهلیت نیز هیچ گاه لب به شراب نزده و هیچگاه بت ها را سجده نکرده بود. و دارای علم انساب نیز بود، یعنی نسب شناسی که در میان اعراب این علم از جایگاه ویژه ای برخوردار بود. وی اولین کسی بود که از پیامبر ﷺ درخواست نمود تا اسلام آشکار گردد. در سفر هجرت به سمت مدینه ایشان یار و همراه رسول الله ﷺ بودند. عثمان بن عفان ، طلحه ، زبیر ، سعد بن ابی وقاص ، سعید بن زید ، فاطمه بنت خطاب ، ابوعبیده جراح ، عبدالرحمن بن عوف ، ابوسلمه بن عبدالاسد و ارقم بن ابی الارقم افراد ای بودند که در ابتدای ظهور اسلام توسط حضرت ابوبکر به اسلام دعوت شدند. وی در تمامی جنگ های پیامبر ﷺ شرکت نمود. امیر حجاج در سفر حج در سال نهم هجری بود و در هنگام مریض شدن پیامبر ﷺ امامت نماز را به دستور شخص رسول الله ﷺ بر عهده داشت. ایشان یکی از کاتبان وحی نیز بودند. حضرت ابوبکر بارها با ثروت خود به پیشرفت اسلام کمک نمود.

تعداد زنانی که در طول حیات خویش با آنان ازدواج نمودند: ۴ زن

نام زنان: قتيله دختر عبدالعزی، ام رومان دختر عامر بن عویمر، اسماء دختر عمیس، حبیبه دختر خارجه.

تعداد فرزندان: ۶ فرزند داشتند، ۳ پسر و ۳ دختر.

نام فرزندان پسر: عبدالرحمن، عبدالله، محمد

نام فرزندان دختر: اسماء، ام المؤمنین عایشه (رض)، ام کلثوم

تاریخ شروع خلافت: بعد از وفات پیامبر ﷺ در سال دهم هجری فوت نمودند.

تاریخ پایان خلافت: سال سیزدهم هجری

مدت خلافت: ۲ سال و ۳ ماه و ۹ روز

کارهای مهم در زمان خلافت: ۱- جمع آوری قرآن کریم ۲- آماده کردن و تجهیز لشکر آسامه و شکست دادن سپاه روم (بیزانس) ۳- جنگ با قبایل مشرک و مرتد ۴- لشکرکشی به عراق ۵- فتح شام (سوریه کنونی) ۶- مبارزه با منکرین زکات ۷- اعزام سپاهی برای سرکوبی مُسیلمه کذاب که ادعای پیامبری نموده بود. ۸- فتح عراق.

فتوحات: شام (سوریه)، عراق، شهر حفیر، شهر انبار، عین التمر (ناحیه ای در عراق)، دومة الجندل (شهری در شمال غربی نجد)، قسمتی از فلسطین

ترتیب خلافت: بعد از پیامبر ﷺ اولین خلیفه مسلمانان گشت و به وی «خلیفه رسول الله» می گفتند. و بعد از وی به خلفای دیگر امیرالمؤمنین گفته شد.

سخنی از پیامبر ﷺ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «إِنَّ مِنْ أَمَنِ النَّاسِ عَلَيَّ فِي صُحَّتِهِ وَمَالِهِ أَبَا بَكْرٍ، وَلَوْ كُنْتُ مُتَّخِذًا خَلِيلًا مِنْ أُمَّتِي لَاتَّخَذْتُ أَبَا بَكْرٍ، إِلَّا خَلَّةَ الْإِسْلَامِ، لَا يَبْقَيْنَ فِي الْمَسْجِدِ خَوْخَةٌ إِلَّا خَوْخَةُ أَبِي بَكْرٍ». (رواه بخاری) یعنی: رسول الله ﷺ فرمودند: سخاوتمندترین و صاحب حق ترین مردم چه از

حیث دوستی و چه از حیث مالی نسبت به من ابوبکر می باشد، اگر من در میان امتم دوست خاصی برای خود انتخاب نمایم، ابوبکر را انتخاب می نمودم، اما دوستی و اخوت اسلامی کافی است. درهای کوچک مسجد همه باید بسته شوند، به جز در ابوبکر و مابقی باید همگی بسته شوند. (زیرا در مسجد النبی درهای کوچک زیادی که هر یک به نام شخصی بود وجود داشت، که پیامبر ﷺ دستور دادند همه را به جز در ابوبکر ببندند).

کوشه‌ای از سخنان حکمت‌آمیز حضرت ابوبکر ؓ:

❖ کسی که بدون توشه وارد قبر می شود، مانند کسی است که بدون کشتی بر دریا سوار شود.

❖ پنج نوع روشنایی، داروی پنج نوع تاریکی است. محبت دنیا تاریکی است. تقوا و پرهیزکاری روشنایی است. گناه ظلمت و تاریکی است. توبه و ندامت چراغ و روشنایی است. قبر تاریک است، چراغ آن: (لا إله إلا الله و محمد رسول الله) است. پل صراط تاریک است، یقین چراغ آن است. آخرت تاریک است، عمل صالح و نیکوکاری چراغ آن است.

❖ هشت چیز زینت هشت چیز دیگر هستند: عزت نفس و دوری از تکدی گری زینت فقر است. شکر و سپاسگذاری زینت نعمت است. زینت بلا، صبر و حوصله و بردباری است. صبر و بردباری زینت علم است. تواضع و فروتنی زینت متکلم و سخنگو است. زیاد گریستن، زینت خوف از خداوند است. ترک متّ زینت احسان و صدقه است. خشوع و خشیت زینت نماز است.

❖ خداوند بزرگ به هر بنده ای که ده خصلت را عطا فرمایند، او از آفات و بلایا نجات می یابد و در درجه مقربین قرار می گیرد و به درجه متقین نائل می شود: راستی و صداقت با قلبی قانع. صبر کامل و شکر دائم. فقر

دائم با زهد دائم. فکر دائم با شکم گرسنه. حزن دائم با خوف دائم. جدیت و کوشش با بدنی متواضع. رقت همیشگی با قلبی مهربان. محبت دائم همراه با حیا. علم مفید با صبر دائم. ایمان دائم با عقل ثابت.

نخستین قدوه دارالخلافة	جهان صدق و پور بوّحافه
اساس دین حق، بنیاد تحقیق	نیابت دار شاه شرع، صدیق
سپهر صدق را خورشید انور	چراغ اولیا صدیق ابوبکر
شریعت را نخستین قره العین	رفیق مصطفی و ثانی اثنین
شراب شرع چون جوشی بجوشد	به آمنا و صدقنا بنوشد
نخستین جام حکمت نوش او کرد	ز دست مصطفی سرجوش او خورد
نبی را در امامت پیش رفته	توانگر آمده، درویش رفته
چو حق در گوش جان او ندا کرد	هرانچش بود با دختر فدا کرد
چو در باخت آنچ بودش زر و سیمی	بساخت از مال دنیا با گلیمی
زهی بینندگی و پاکبازی	ولیکن نیست صدیقی ببازی
مخالف گو بیا برخوان و بشناس	سَتَدْعُونَ الی قَوْمِ اُولی باس
ز اوّل روز تا روز قیامت	نبی در حق او کرده کرامت
در اوّل هم دم او در هر اندوه	چه در شهر و چه در غار و چه در کوه
در اوسط نایب خاص نخستین	پیمبر را نیابت کرده در دین
در آخر در بر او خفته در خاک	زهی پیرو مرید و چست و چالاک

اسرار نامه: شیخ فرید الدین عطار نیشابوری

بیوگرافی حضرت عمر فاروق ؓ

نام: عمر

نام پدر: خطاب از خانواده بنی عدی

نام مادر: خنتمه دختر هشام از خانواده بنی مخزوم

نسب و جدش: عمر بن خطاب بن نفیل بن عبدالعزی بن ریح بن عبدالله بن فرط بن رزاح بن عدی بن کعب بن لؤی بن غالب قرشی عدوی.

قبیله: قریش

نسبش با پیامبر ﷺ: سلسله نسبش به واسطه «کعب بن لؤی» جد هفتم پیامبر ﷺ که جد نهم حضرت عمر ؓ بوده به رسول الله ﷺ می رسد.

کنیه و لقب او: لقب وی فاروق می باشد (به معنی جدا کننده حق از باطل)، و کنیه او ابوحفص می باشد، یعنی بچه شیر و پیامبر ﷺ در جنگ بدر این لقب را به او داد.

تاریخ تولد: سیزده سال بعد از تولد پیامبر ﷺ به دنیا آمد.

محل تولد: مکه مکرمه

سن: ۶۳ سال

تاریخ وفات (شهادت): در شب یکشنبه اول ماه محرم سال ۲۴ هجری یعنی سه روز پس از ضربت خوردن به شهادت رسید.

محل وفات: مدینه منوره و در حجره حضرت عائشه (رض) در پائین پای حضرت ابوبکر ؓ به خاک سپرده شدند.

از ویژگی های حضرت عمر ؓ: در سن ۲۷ سالگی به دین اسلام مشرف شد و هنگامی که وی اسلام را پذیرفت فقط ۴۰ مرد و ۱۱ زن قبل از ایشان ایمان آورده بودند. اولین کسی بود که دعوت اسلام را در مکه آشکار کرد. وی همواره طرفدار حق بود. ایشان جزو ۱۷ نفر باسواد از افراد مکه و باسوادترین آنها بودند. ایشان کسی بودند که خداوند در موارد متعددی موافق با رأی و دعای او آیه نازل فرمود. از یاران و دوستان بسیار نزدیک پیامبر ﷺ بودند و پدر زن آنحضرت ﷺ نیز بودند.

تعداد زنانی که در طول حیات خویش با آنان از دواج کردند: ۸ زن

نام زنان: قریه دختر ابی امیه که خواهر ام المؤمنین ام سلمه بود، ام کلثوم دختر عمرو و این دو زن چون مسلمان نشده بودند، هنگامی که آیه نازل شد آنان را طلاق داد. زینب دختر مظعون، سبیعه، جمیله دختر ثابت انصاری (که البته قبل از اسلام نامش عاصیه بود و بعد از مشرف شدن به اسلام پیامبر ﷺ نامش را به جمیله تغییر دادند)، عاتکه دختر زید (شاعر بود و از زیبایی فراوانی برخوردار بود)، ام حکیم دختر حارث، ام کلثوم دختر حضرت علی مرتضی ؓ

تعداد فرزندان: ۱۴ فرزند، ۹ پسر و ۵ دختر.

نام فرزندان پسر: عبدالله (که یکی از اصحاب بزرگوار بود و از راویان بزرگ حدیث می باشد)، عبدالرحمن اکبر، عبدالرحمن اوسط، عبدالرحمن اصغر، عاصم، عیاض، زید اکبر، عبیدالله، زید اصغر.

نام فرزندان دختر: حفصه (ام المؤمنین)، رقیه، فاطمه، صفیه، زینب.

برادران حضرت عمر ؓ: زید که برادر پدري وی بود و یک برادر مادری داشتند به نام عثمان بن حکیم.

خواهران حضرت عمر ﷺ: فاطمه، که نخستین زن مبلغ اسلام در میان زنان قریش بود، و صفیه خواهر دیگرش بود.

تاریخ شروع خلافت: روز سه‌شنبه ۲۲ جمادی‌الآخر سال ۱۳ هجری

تاریخ پایان خلافت: روز چهارشنبه ۲۶ ذی‌الحجه سال ۲۳ هجری

مدت خلافت: ۱۰ سال و ۶ ماه و چند روز

کارهای مهم در زمان خلافت: ۱- فتح بسیاری از کشورهای همسایه و گسترش ممالک اسلامی ۲- تأسیس پلیس ۳- تأسیس گمرک ۴- تأسیس دبیرخانه و نظام امور مالی دولت ۵- تعیین مبدأ تاریخ اسلام ۶- توسعه مسجد نبوی شریف ۷- طرح آبی کردن زمین‌های دیمی در عصر حضرت عمر ﷺ تحقق یافت ۸- آمارگیری و ایجاد دبیرخانه‌ها ۹- بیمه کردن زندگی مسلمانان و اتباع حکومت اسلامی ۱۰- پس‌انداز کردن برای نوزادان در بیت المال ۱۱- نصب ستونهای سنگی در مرز حرم مسجد الحرام ۱۲- تبدیل روپوش کعبه به جنس بهتر ۱۳- توسعه آموزش و پرورش و تعلیم و تعلم قرآن و سوادآموزی اجباری ۱۴- اعزام هیئت‌های آموزشی برای تعلیم حدیث ۱۵- توسعه تعلیم و تعلم فقه و احکام دین ۱۶- توسعه تعلیم و تعلم ادبیات. ۱۷- تقسیمات کشوری.

ترتیب خلافت: وی دومین خلیفه مسلمان بود.

جنگ‌هایی مهمی که در زمان خلافت حضرت عمر ﷺ **روی داد:** نمارق،

سقاطیه، بارسما، کسکر، قادسیه، نهاوند، پل ابوعبید، بویب، نبرد فیل‌ها یا واقعه جسر، حمص، مروحه، بیسان، فحل، جلواء، اجنادین و بسیاری دیگر.

فتوحات در زمان خلافت حضرت عمر ﷺ: شام (سوریه)، فتح کامل عراق، مدائن، جلواء (شهریست که با مدائن حدود ۴۰ مایل فاصله داشت)،

خوزستان، نهاوند، همدان، فحل، بیسان، طبریه، اردن، حَمص، لاذقیه، بعلبک، قنسرین، حلب، انطاکیه، قیساریه، غزه، اجنادین، قدس، فلسطین، سجستان، مصر، اسکندریه، دمشق، بحرین، آذربایجان، کردستان، اصفهان، کاشان، قم، گرگان، قومنس، فسا، داراب، هرات، سرخس، طخارستان، ری، اصطخر، کرمان، فارس، خراسان، طبرستان، روم. و نیز در مجموع در زمان خلافت حضرت عمر رضی الله عنه ۱۰۳۶ شهر همراه با حومه آنها فتح گردید و در هر شهری که فتح می گشت، دستور داده بود تا مسجدی بنا نمایند.

چگونگی به شهادت رسیدن: در بامداد روز چهارشنبه بیست و ششم ماه ذی الحجه سال ۲۳ هجری هنگامیکه حضرت عمر رضی الله عنه در داخل محراب مشغول خواندن نماز بودند، ابولؤلؤ با یک خنجر دو سر آغشته به سم ضربه ای کاری در محراب مسجد رسول الله صلی الله علیه و آله بر حضرت عمر رضی الله عنه وارد نمود.

نام قاتل او: فیروز ابولؤلؤ

موافقات عمر به چه معناست: موافقات حضرت عمر رضی الله عنه مواردی بودند که حضرت عمر رضی الله عنه برای تحقق یافتن آنها دعا نمودند و به دنبال دعای وی آیه نازل شده و دعای وی مقبول گردید و حکم آن اجرا شد.

موافقات حضرت عمر رضی الله عنه: ۱- موافقت قرآن با وی در مورد نماز نخواندن بر منافقان ۲- موافقت قرآن با نظر حضرت عمر رضی الله عنه در مورد اسیران بدر ۳- موافقت قرآن با رأی حضرت عمر رضی الله عنه در مسأله استیذان (اجازه خواستن) ۴- دعای حضرت عمر رضی الله عنه در مورد تحریم شراب و موافقت قرآن با آن ۵- حکم نماز نفل در مقام ابراهیم ۶- دشمن جبرئیل دشمن خداست و این فرموده حضرت فاروق رضی الله عنه از جانب خداوند تأیید شد ۷- موافقت رأی

حضرت عمر رضی الله عنه با وحی آسمانی درباره مسئله حجاب ۸- مطابقت آیات طلاق با رأی حضرت عمر رضی الله عنه ۹- خدا «أحسن الخالقین» است مطابق رأی حضرت عمر رضی الله عنه وحی نازل شد ۱۰- واقعه افک ۱۱- وحی مطابق رأی حضرت عمر رضی الله عنه در مورد استغفار برای منافقین ۱۲- موافقت وحی الهی با رأی حضرت عمر رضی الله عنه در قتل بشر منافق ۱۳- حکم ممانعت خدام از در آمدن خانه ها ۱۴- حکم روی آوردن به سوی کعبه الله ۱۵- موافقت رأی حضرت عمر رضی الله عنه در مسئله قلم و دوات با پیامبر صلی الله علیه و آله.

سخنی از پیامبر صلی الله علیه و آله: «لَوْ كَانَ مِنْ بَعْدِي نَبِيٌّ لَكَانَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ» یعنی: اگر من خاتم انبیاء نبودم و بعد از من پیغمبری مبعوث می شد آن پیغمبر، عمر بن الخطاب بود. سعدی شاعر شهیر شیرازی به این حدیث توجه داشته که در شأن عمر رضی الله عنه می گوید:

دیگر عمر که لایق پیغمبری بدی — گر سید رسل نبدی ختم انبیاء

کوشه‌ای از سخنان حکمت آمیز حضرت عمر رضی الله عنه:

❖ هر گاه عالمی را دیدید که دل به دنیا بسته، به سخن او در امور دین اعتماد نکنید.

❖ اگر دنیا حاصل کنید، زندگی آزادانه می شود و هرگاه گناه کم کنید، مرگ آسان می شود.

❖ علم بیاموزید و از آن، سکینه، وقار و حلم یاد بگیرید.

❖ طمع سبب فقر می شود و قناعت استغناء می آورد و در هرکاری جز کارهای خیر و اخروی، درنگ نمودن و تأنی بهتر است.

تا عَمَر آمد ز قیصر یک رسول	در مدینه از بیابان نغول
گفت کو قصر خلیفه، ای حشم	تا من اسب و رخت را آنجا کشم
قوم گفتندش که او را قصر نیست	مر عَمَر را قصر، جان روشنیست
گرچه از میری و را آوازه ایست	همچو درویشان مر او را کازه ایست
ای برادر چون ببینی قصر او	چونک در چشم دلت رستست مو
چشم دل از مو و علت پاک آر	وانگه آن دیدار قصرش چشم دار
هر که را هست از هوسها جان، پاک	زود بیند حضرت و ایوان پاک
چون محمد پاک شد زین نار و دود	هر کجا رو کرد وجه الله بود
چون رفیقی وسوسه بدخواه را	کی بدانی ثمَّ وجه الله را

مثنوی معنوی (دفتر اول): مولانا جلال الدین محمد بلخی رومی

بیوگرافی حضرت عثمان ذی النورین

نام: عثمان

نام پدر: عفان

نام مادر: أروی بنت کُرَیز

نسب و جدش: عثمان بن عفان بن ابوالعاص بن امیه بن عبدالشمس بن عبد مناف بن قصی بن کلاب.

کنیه و لقب او: کنیه او در دوران جاهلیت ابو عمرو، ابو عبدالله و ابو لیلی بود. و لقب او به دلیل ازدواج با ۲ تن از دختران پیامبر ﷺ ذی النورین گردید.

نسبش با پیامبر ﷺ: نسب وی در جد پنجم «عبد مناف» به پیامبر ﷺ می رسد. مادر بزرگ مادری وی، ام حکیم البیضاء دختر عبدالمطلب، خواهر تنی عبدالله، پدر پیامبر ﷺ می باشد. بنابراین حضرت عثمان پسر دختر عمه رسول الله ﷺ بود و حضرت رسول، پسر دایی مادر حضرت عثمان.

قبیله: قریش

تاریخ تولد: ۶ سال بعد از عام الفیل یعنی ۵ سال از پیامبر ﷺ کوچکتر بودند.

محل تولد: مکه مکرمه

سن: ۸۱ سال

تاریخ وفات (شهادت): ۱۸ ذیحجه سال ۳۵ هجری.

محل وفات: مدینه منوره در کنار گنبد خضراء مسجد النبی.

از ویژگی های حضرت عثمان ؓ: ایشان یکی از کاتبان وحی و عالم به شریعت بودند و توانایی ارشاد و تعلیم افراد امت را داشتند. ایشان فردی با وقار، آرام و سخت گیر بودند. عفو و گذشت داشت. شرم و حیا از مشهورترین خصایل نیکوی حضرت عثمان ؓ بود که خداوند بدان صفت والا، او را زینت داد و ملائکه به دلیل این خصلت از وی شرم می کرد. داماد رسول الله ﷺ بودند و جزو اولین کسانی بودند که ایمان آوردند و یکی از نزدیکترین دوستان پیامبر ﷺ نیز بودند. ایشان کسی بودند که رسول الله ﷺ دست راست مبارک خود را در بیعت رضوان به عنوان دست حضرت عثمان ؓ در دست دیگر خود نهاد و از طرف حضرت عثمان ؓ که به خاطر مأموریتی به مکه رفته بود و در آنجا حضور نداشت بیعت نمود. حضرت عثمان ؓ کسی بود که همواره از جان و مال و ثروت خویش بارها و بارها برای پیشرفت اسلام مایه گذاشت. و یکی از مهمترین آنها که از حیث اقتصادی بسیار مهم بود، می توان به اقدام حضرت عثمان ؓ برای خرید چاه «رومه» به قیمت بیست هزار درهم و وقف آن برای استفاده همگان، توسعه مسجد النبی و پرداخت هزینه های تجهیز سپاه تبوک اشاره کرد.

تعداد زنانی که در طول حیات خویش با آنان ازدواج نمودند: ۸ زن

نام زنان: رقیه دختر پیامبر ﷺ، و پس از وفات رقیه با ام کلثوم دختر دیگر پیامبر ﷺ ازدواج نمودند، فاخته دختر غزوان، أم عمرو دختر جندب ازدی، فاطمه دختر ولید بن عبدشمس بن مغیره مخزومی، ام النبین دختر

عینیه بن حصن قراری، رمله دختر شبیه بن ربیعہ اموی، نائله دختر فرافصہ کلبی.

تعداد فرزندان: ۱۶ فرزند داشتند، ۹ پسر و ۷ دختر.

نام فرزندان پسر: عبدالله، عبدالله اصغر، عمرو، خالد، أبان، عمر، ولید، سعید، عبدالملک.

نام فرزندان دختر: مریم، أم سعد، عائشه، أم أبان، أم عمرو، مریم، أم ولد.

تاریخ شروع خلافت: ماه محرم سال ۲۴ هجری.

تاریخ پایان خلافت: در سال ۳۵ هجری به پایان رسید.

مدت خلافت: ۱۲ سال

کارهای مهم در زمان خلافت: ۱- نوشتن نامه هایی به کارگزاران، والیان، فرماندگان لشکرها و عامه مردم ۲- عثمان رضی الله عنه در خطبه نخستین خود اعلام نمود، که مرجع عالی قوانین و عملکرد دولت او قرآن، سنت و شیوه حکومت شیخین (ابوبکر و عمر) است ۳- تشکیل شورا و بر همین اساس حضرت عثمان رضی الله عنه در حکومت خود، مجلسی را متشکل از بزرگان صحابه رسول الله صلی الله علیه و آله تشکیل داد ۴- برقراری عدالت و مساوات ۵- دادن آزادی های مشروع در چهارچوب دین اسلام ۶- مجازات فردی که عموی پیامبر صلی الله علیه و آله را تحقیر کرده بود ۷- بیرون کردن اشرار و کسانی بر روی مردم شمشیر می کشیدند از شهر ۸- برای اولین بار در زمان خلافت او مسلمانان از طریق دریا و کشتیرانی به فتوحات خود ادامه دادند ۹- جمع آوری و کتابت قرآن کریم در یک مصحف واحد با مشورت همه اصحاب ۱۰- توسعه مجدد مسجد نبوی و ایجاد تحولات تازه ای در ساخت و تزئین آن.

تقریب خلافت: سومین خلیفه مسلمانان بود و بعد از حضرت عمر رضی الله عنه به خلافت رسید.

جنگ های زمان خلافت ایشان: جنگ آفریقا که به جنگ «حرب العبادله» مشهور است، جنگ با همدان و اسکندریه که طغیان کرده بودند، جنگ با جزیره قبرس، خراسان، افغانستان. جنگ نوبه، جنگ ذات الصواری (نبرد میان کنستانتین پسر هراکلیوس و مسلمانان و این اولین جنگ دریایی مسلمان بود).

فتوحات: ارمنستان، خوارزم، طبرستان، کرمان، بلوچستان، شیراز، افغانستان، گرجستان، آذربایجان، خراسان، قبرس، بخشی از آفریقا، نوبه، قسمت های باقی مانده از شرق و شمال ایران، اندلس (اسپانیای کنونی).

چگونگی به شهادت رسیدن ایشان: به مدت ۴۰ روز خانه حضرت عثمان رضی الله عنه توسط شورشیان و طغیانگران در محاصره بود، که بالاخره در روز جمعه ۳ تن از یایان به خانه او حمله بردند و حضرت عثمان رضی الله عنه را در حالی که مشغول تلاوت قرآن بود، به قتل رساندند و خون حضرت عثمان رضی الله عنه بر روی آیه: «فسیکفیکهم الله و هو السميع العليم» در سوره بقره افتاد.

نام قاتلین او: غافقی بن حرب سردسته شورشیان مصر بود و همراه وی ۳۰۰ نفر بودند، سودان بن حمران سکوتی. قتیبه بن فلان سکوتی. حکیم بن جبلة دزد معروف بصره ای به همراه ۱۰۰ نفر شورشی از بصره. مالک بن حارث نخعی معروف به مالک اشتر با ۲۰۰ شورشی از شهر کوفه و عبدالله بن سبا که نقشه طراحی شده برای کشتن حضرت عثمان کار او بود.

سخنی از پیامبر ﷺ: عن عائشة ؓ قالت قال رسول الله ﷺ لعثمان: (الا استحيى من رجل يستحيى منه الملائكة). یعنی: حضرت عائشه ؓ می فرماید که رسول الله ﷺ فرمودند: چرا از شخصی حیا نکنم که فرشتگان از او حیا می کنند. (رواه مسلم)

گوشه‌ای از سخنان حکمت آمیز حضرت عثمان ؓ:

❖ اگر قلب هایمان از پلیدی ها پاک شود، هرگز از کلام پروردگارمان سیراب نمی شویم.

❖ هر کس رازی را در خود نگاه دارد بداند که خداوند آن را با رنگ رخسار و لغزش زبان او، بر مردم آشکار می نماید.

❖ ایشان برای متاع بی ارزش دنیا هیچ ارزشی قائل نمی شدند و در همین رابطه چنین فرموده اند: فکر کردن به متاع دنیا ظلمت و تاریکی است که قلب را فرا می گیرد اما فکر کردن به آخرت و روز قیامت، نور و روشنی بخش قلب هاست.

❖ تو را از حسود همین کفایت است که چون شاد باشی، او غمگین شود.

خواجه سنت که نور مطلق است	بل خداوند دو نور بر حق است
آنکه غرق قدس و عرفان آمدست	صدر دین عثمان عفان آمدست
رفعتی کان رایت ایمان گرفت	از امیرالمؤمنین، عثمان گرفت
رونقی کان عرصه کونین یافت	از دل پور نور ذی النورین یافت
یوسف ثانی بقول مصطفی	بحر تقوی و حیا کان وفا
کار ذی القربی بجان پرداخته	جان خود در کار ایشان باخته

سر بریدندش که تا بنشسته	از چه پیوسته رحم پیوسته ای
هم هدایت در جهان و هم هنر	امتش در عهد او شد بیشتر
هم بعهد او شد ایمان منتشر	هم ز حکمش گشت قرآن منتشر
سید سادات گفتی بر فلک	شرم دارد دایم از عثمان، ملک
هم پیامبر گفت در کشف و وحجاب	حق نخواهد کرد با عثمان، عتاب
چون نبود او تا کند بیعت قبول	بد بجای دست او دست رسول
حاضران گفتند ما بر سودمی	گرچو ذوالنورین غایب بودمی

منطق الطیر: شیخ فرید الدین عطار نیشابوری

بیوگرافی حضرت علی (حیدر کرار) ﷺ

نام: علی

نام پدر: ابوطالب (عبدمناف)

نام مادر: فاطمه دختر اسد بن هاشم

نسب و جدش: علی بن ابوطالب بن عبدالمطلب بن هاشم بن عبد مناف
قریشی از تیره هاشم.

کنیه و لقب او: کنیه او ابوالحسن و ابوتراب بود و لبقش اسد الله (به معنی شیر خدا).

نسبش با پیامبر ﷺ: نسبش در عبدالمطلب که پدر بزرگ هر دوی آنان بود به پیامبر ﷺ می رسد. و از سوی مادرش در جد دوم یعنی هاشم نسبش به پیامبر ﷺ می رسد.

تاریخ تولد: ۲۳ سال قبل از هجرت

محل تولد: مکه مکرمه

سن: ۶۳ سال

قبیله: قریش

تاریخ وفات (شهادت): در شب هفدهم ماه رمضان سال چهارم هجری به شهادت رسید.

محل وفات (شهادت): شهر کوفه

چگونگی به شهادت رسیدن: هنگامی که برای نماز صبح به مسجد تشریف می بردند، ابن ملجم مرادی با وارد کردن ضربه ای، حضرت علی علیه السلام را مجروح کردند و دو روز بعد ایشان به مقام شهادت نایل شدند.

از ویژگی های حضرت علی علیه السلام: اولین کودکی بود که مسلمان شد و در دامن پاک پیامبر صلی الله علیه و آله پرورش یافت. در جنگ های مختلفی پرچمدار پیامبر صلی الله علیه و آله بود. وی داماد رسول الله صلی الله علیه و آله بودند و از علم فراوانی برخوردار بود و آشنایی کامل با طبیعت نبوی داشت. بسیار قوی و نیرومند بود و در جنگ ها جزء کسانی بود که با پهلوانان کفار مبارزه می کرد. در هنگام هجرت پیامبر صلی الله علیه و آله در بستر آنحضرت صلی الله علیه و آله و به جای او خوابید. وی شاعر برجسته ای نیز بودند، و دیوان شعر معروفی دارند. حضرت علی علیه السلام از فصاحت و بلاغت کلام بسیار بالایی برخوردار بودند.

تعداد زنانی که در طول حیات خویش با آنان ازدواج نمودند: ۹ زن

نام زنان: فاطمه دختر حضرت محمد صلی الله علیه و آله، أم البنین دختر حرام، لیلی دختر مسعود، امامه دختر ابی العاص، خوله دختر ایاس بن جعفر، أم سعید دختر عروه، أسماء دختر عمیس، مخبئه دختر امرؤالقیس بن عدی، ام حبیبه دختر زمعه بن بحر.

تعداد فرزندان: روایات فراوانی در درباره تعداد فرزندان حضرت علی وجود دارد، برخی چون امام طبری می گویند: که ایشان ۱۴ فرزند پسر و ۱۷ دختر داشته اند و برخی دیگر نیز می گویند: ۲۹ فرزند داشتند، ۱۴ پسر و ۱۵ دختر.

نام فرزندان پسر: حسن، حسین، محسن (که در روایات ضعیفی آمده)، عباس اکبر، جعفر، عبدالله اکبر، عثمان، عبدالله اصغر، ابوبکر، یحیی، محمد اصغر، عمر، محمد اوسط، عون، محمد اکبر.

نام فرزندان دختر: زینب کبری، رقیه، ام الحسن، رمله الکبری، ام هانی، میمونه، رمله الصغری، زینب الصغری، ام کلثوم الصغری، فاطمه، امامه، خدیجه، ام الکرم، ام سلمه، ام جعفر، جمانه، تقیه.

برادران او: طالب، عقیل، جعفر

خواهران او: ام هانی، جمانه

تاریخ شروع خلافت: در بیست و پنجم ماه ذی الحجه سال ۳۵ هجری به خلافت رسید.

تاریخ پایان خلافت: در ماه رمضان سال ۴۰ هجری.

مدت خلافت: چهار سال و هشت ماه و بیست و دو روز.

کارهای مهم در زمان خلافت: ۱- انتقال پایتخت خلافت از مدینه به کوفه
۲- سرکوب فارس و کرمان که مالیات خود را نمی دادند ۳- مبارزه با مرتدین و ریشه کنی فساد و مبارزه با خوارج.

تقریب خلافت: وی چهارمین خلیفه مسلمانان بود که بعد از حضرت عثمان رضی الله عنه به خلافت رسید.

جنگ های مهم زمان خلافت او: جنگ جمل با حضرت عائشه (رض)، صفین با حضرت معاویه رضی الله عنه و نهروان با خوارج.

فتوحات: در زمان حضرت علی رضی الله عنه به دلیل مشکلات فراوانی که وجود داشت، که از جمله مهمترین آنها مبارزه با خوارج و رسیدگی به امور

سرزمین های عراق و شام و سرکوبی مرتدین بود، فتوحات اسلامی گسترش نیافت.

نام قاتل او: عبدالرحمن بن ملجم مرادی

سخنی از پیامبر ﷺ: رسول الله ﷺ راجع به علم علی علیه السلام فرمود: «اقتضی امتی علی». «در میان امت من علی در قضاوت از همه عالمتر است». (رواه احمد)

کوشه ای از سخنان حکمت آمیز حضرت علی علیه السلام:

❖ کاری برای ریا و شهرت انجام ندهید، همانا هر که برای غیر خدا کار کند خداوند او را به همان واگذار می کند.

❖ جهاد دری از درهای بهشت است، خداوند آن را برای اولیاء خاص خود می گشاید، جهاد لباس [و زینت] و تقوا زره محکم خداوند و سند قطعی بهشت است، اگر کسی آن را ناخوش دارد خداوند او را ذلیل و گرفتار مصائب می نماید.

❖ از هیچ انسانی چشم داشت و توقعی نداشته باشید، بلکه امیدتان به پروردگار جهانیان باشد.

ای به یک ضربت ربوده جان دشمن از بدن
وی به نوک نیزه کرده شمع فرعونان لگن
کردی از نوک سنانت عالمی را پُر سُنَن
هر که لا می گفت وی را می زدی بر جان و تن
تا نکردی لات را شهمات و عَزَى را حَزَن
شاد باش ای پادشاه دین پرور، چراغ انجمن
دین نبوشیدی لباس ایمنی بر خویشتن

ای امیرالمؤمنین ای شمع دین ای ابوالحسن
ای به تیغ تیز رستاخیز کرده روز جنگ
از برای دین حق آباد کرده شرق و غرب
تیغ إِلَّا الله زدی بر فرق لاگویان حق
تا جهان خالی نکردی از بُتان و بُت پرست
تیغ ننهاده، ز دست و درع ننهاده ز پشت
گر بنودی زخم تیغ و تیرت اندر راه دین

لاجرم اکنون چنان کردی که در هر ساعتی
 مرحبا ای مهتری کز بیم تیغت در جهان
 فرش کفر از روی عالم در نوشتی سر بسر
 کمرانت را سزد گر مهتری دعوی کنند
 هیچکس را در جهان این مایه مردی نبود
 راه دین بود است مخوف از ابتدا لیکن به جهد
 از برای نصرت ین ساختی هر روز و شب
 پای این مردان نداری جامه ایشان میپوش
 روز حرب از هیبت تیغت بلرزیدی زمین
 ذالفقارت گر بدیدی کرگدن در روز جنگ
 سرکشان را سربه سر نابود کردی در جهان
 این جلال و این کمال و این جمال و منزلت
 هر دلی کو مهتر اندر دل ندارد همچو جان
 روی جناب الغلی هرگز نبیند بی خلاف
 گر نبودی روی و مویت هم نبودی روز و شب
 چون تو صاحب دولتی هرگز نبودی در جهان

کافری از جور دین بر خود بدرد پیرهن
 پیش چشم دشمنان خون همی آید لَبَن
 ناصر دین هدی و قاهر کفر و وثن
 ای امیر نام گستر وی سوار نیزه زن
 کو به میدان خطر سازد برای دین وطن
 آن مخافت را همی موقوف کردی در ز من
 طبل و منجوق و طراده نیزه و خود و مجن
 برگ بی برگی نداری لاف درویشی مزین
 همچنان کز بیم خصمی تند، مردی ممتحن
 کاه گشتی در زمان گر کوه بودی کرگدن
 تختهاشان تخته کردی، حله هاشان را کفن
 نیست کس را در جهان جز مر تو را ای بوالحسن
 هر دلی کو عشقت اندر جان ندارد مقتدر
 لایزالی مانند اندر نار با گرم و خَزَن
 گر نبودی رنگ و بویت گل نبودی در چمن
 همن نخواهد بود هرگز چون تویی در هیچ فن

حکیم سنایی غزنوی

بیوگرافی حضرت حسن ؑ

نام: حسن (این نام را پیامبر ﷺ بر او نهاد)

نام پدر: علی بن ابی طالب ؑ

نام مادر: فاطمه (رض)

کنیه و لقب او: کنیه او ابومحمد می باشد و لقبش «سید» بود به معنی «آقا، سرور».

نسب و جدش: حسن بن علی بن ابی طالب بن عبدالمطلب بن هاشم بن عبد مناف.

تاریخ تولد: بنا به قولی در رمضان و بنا به قولی دیگر در شعبان سال سوم هجری دیده به جهان گشود.

محل تولد: مدینه منوره

نسبش با پیامبر ﷺ: وی نوه پیامبر ﷺ می باشد.

تعداد زنان: درباره تعداد زنان حضرت حسن ؑ روایات و اختلافات فراوانی وجود دارد، به همین دلیل ما در اینجا فقط نام تعدادی از آنان را که در دسترس بود را آورده ایم.

نام زنان: خولهی فزازی، جعده دختر اشعث، عائشه خثعمی، ام اسحاق دختر طلحه بن عبیدالله تمیمی، ام بشیر دختر ابی مسعود انصاری، هند دختر عبدالرحمن بن ابی بکر، ام عبدالله دختر شلیل بن عبدالله برادر جریر

بجلی، زنی از بنی ثقیف، زنی از بنی عمرو بن اهِیم منقری و زنی از بنی شیبان از خاندان همام بن مره.

تعداد فرزندان: ۲۲ فرزند

نام فرزندان پسر: حسن، زید، طلحه، قاسم، ابوبکر، عبدالله، عمرو، عبدالرحمن، حسین، محمد، یعقوب، اسماعیل، حمزه، جعفر، عقیل.

نام فرزندان دختر: ام حسین

نام برادران: حسین، محسن (که در روایاتی آمده)، عباس، جعفر، عبدالله، عثمان، عبیدالله، ابوبکر، یحیی، محمد اکبر، عمر، محمد اوسط، عون.

نام خواهران: زینب کبری، رقیه، ام الحسن، رملۃ الکبری، ام هانی، میمونه، رملۃ الصغری، زینب الصغری، ام کلثوم الصغری، فاطمه، امامه، خدیجه، ام الکرم، ام سلمه، ام جعفر، جمانه، تقیه.

سن: ۴۸ سال

تاریخ وفات (شهادت): وی مسموم شدند و در سال ۵۱ هجری دارفانی را وداع گفتند.

محل وفات: مدینه منوره

چگونگی واقعه وفات حضرت حسن علیه السلام: عُمیر بن اسحاق می گوید: به همراه یکی از قریشیان، نزد حسن بن علی علیه السلام رفتم. ناگهان حسن علیه السلام برخاست و به دستشویی رفت و چون بیرون آمد، فرمود: «به خدا سوگند اینک پاره‌ای از جگرم، بیرون افتاد؛ بارها به من زهر خوراندند، اما هیچ‌گاه همانند این بار نبود». آن‌گاه به شخصی که همراهم بود، فرمود: «هر چه می‌خواهی از من درخواست کن که دیگر چنین فرصتی، پیش نخواهد آمد». پاسخ داد: «هیچ نمی‌خواهم جز اینکه خداوند، تو را شفا دهد». گوید:

فردای آن روز، به عیادت حسن رضی الله عنه رفتیم و دیدیم که واپسین لحظات حیاتش را سپری می‌کند. در این اثنا برادرش حسین رضی الله عنه آمد و بالای سرش نشست و پرسید: «ای برادر! چه کسی، تو را زهر خوراند؟» حسن رضی الله عنه فرمود: «آیا می‌خواهی او را بکشی؟» گفت: «آری». فرمود: «اگر قاتلم، همان کسی باشد که من می‌پندارم، پس خداوند، او را به شدت عذاب خواهد کرد (و انتقام مرا خواهد گرفت)، اما اگر گمان من، درست نباشد، دوست ندارم که انسانی بی‌گناه، به خاطر من کشته شود».

حضرت حسن رضی الله عنه در واپسین لحظات زندگی‌اش، به اطرافیان خویش فرمود: «مرا به صحن خانه ببرید تا به ملکوت آسمان‌ها بنگرم (و در نشانه‌های قدرت خداوند، تدبیر نمایم)». بدین ترتیب آن بزرگوار را با بسترش به بیرون خانه منتقل کردند. وی سرش را بلند کرد و گفت: «بارخدا! من، خویشتن را نزد تو می‌بینم و جان و هستی من، برایم از تمام جان‌ها، عزیزتر است». بدین‌سان از عنایات خاص خداوند جل جلاله به حسن رضی الله عنه، این بود که وی خویشتن را تسلیم رضای خداوند متعال نموده و به اجر و پاداش الهی، امیدوار بود.

آری! بدین ترتیب در آن موقعیت حساسی که جان به لب می‌رسد و انسان، واپسین لحظات حیاتش را سپری می‌کند، حضرت حسن رضی الله عنه با تمام وجود، به سوی خدا روی آورد و با زبان قال و بیان حال به یگانگی، کبریایی، و عظمت و جبروت الله جل جلاله اقرار نمود. در عباراتی که حسن رضی الله عنه به کار برد، مفاهیم خضوع و خشوع به درگاه پروردگار بزرگ و بلند مرتبه، فوران کرد و کمال امیدواری به مهربان‌ترین مهربانان، و دلبستگی به خداوند یکتا، نمایان گشت.

ابونعیم می‌گوید: زمانی که بیماری حضرت حسن رضی الله عنه شدت یافت، آن بزرگوار آه و ناله می‌کرد. شخصی نزدش آمد و گفت: «ای ابومحمد! چرا آه و ناله سر می‌دهی؟ مگر نه اینکه با جدا شدن روح از کالبدت، نزد پدر و

مادرت علی و فاطمه، و نیز نزد پدر بزرگ و مادر بزرگت نبی (اکرم ﷺ) و خدیجه می‌روی و به عموهای حمزه و جعفر، و به دایی‌های قاسم و طیب و ابراهیم، و به خاله‌های رقیه و ام‌کلثوم و زینب می‌پیوندی؟»

حسن ﷺ در واپسین لحظات زندگی‌اش به برادرش حسین ﷺ فرمود: «مرا در کنار پدرم (یعنی رسول خدا ﷺ) دفن نمایید، مگر اینکه بیم درگیری و خونریزی وجود داشته باشد؛ در این صورت به‌خاطر من، هیچ خونی به زمین نریزد و مرا در قبرستان (عمومی) مسلمانان دفن کنید». زمانی که حسن ﷺ وفات نمود، حضرت حسین ﷺ و همراهانش، مسلح شدند. ابوه‌ریره ﷺ، حسین ﷺ را سوگند داد و فرمود: «وصیت برادرت را یادآوری می‌کنم که دستور داد اگر بیم خونریزی وجود داشت، مرا در گورستان عمومی مسلمانان، دفن کنید». گفتنی است: مروان بن حکم، از خاکسپاری حسن ﷺ در کنار رسول الله ﷺ جلوگیری کرد. البته ابوه‌ریره ﷺ، جابر بن عبدالله، ابن عمر، عبدالله بن جعفر و مسور بن مخرمه و عده ای دیگر، میانجیگری کردند و سرانجام با موافقت حضرت حسین ﷺ، پیکر حضرت حسن ﷺ را به بقیع منتقل نمودند و در کنار مادرش، حضرت فاطمه (رض) به خاک سپردند.

تاریخ پایان خلافت: ماه ربیع الاول سال ۴۱ هجری

مدت خلافت: ۶ ماه

ترتیب خلافت: بعد از وفات حضرت علی ﷺ وی خلیفه مسلمانان شد و پنجمین خلیفه مؤمنان بود.

از ویژگی‌های او: حضرت حسن ﷺ نوه پیامبر ﷺ بود. او همچنین یکی از افرادی بود که شباهت فراوانی از حیث چهره به پیامبر ﷺ داشت. او به همراه برادرش حسین ﷺ سرور جوانان اهل بهشت می‌باشند. علم و دانش

فراوانی داشتند، زیرا در محضر رسول الله ﷺ بزرگ شده بودند. خطیب بسیار خوبی نیز بودند.

سخنی از پیامبر ﷺ: ابوهریره رضی الله عنه می گوید: رسول خدا ﷺ فرمود: (مَنْ أَحَبَّ الْحَسْنَ وَالْحُسَيْنَ فَقَدْ أَحَبَّنِي، وَمَنْ أَبْغَضَهُمَا فَقَدْ أَبْغَضَنِي) یعنی: «هر کس دوستدار حسن و حسین است، در واقع مرا دوست دارد و هر کس با این دو، بغض و دشمنی ورزد، با من دشمنی ورزیده است». (رواه نسائی)

بیوگرافی حضرت حسین

نام: حسین (این نام را پیامبر ﷺ برای وی برگزیدند)

نام پدر: علی بن ابی طالب

نام مادر: فاطمه (رض)

کنیه و لقب او: کنیه ایشان ابو عبدالله و لقبش «سید» بود به معنی «آقا، سرور» می باشد.

نسب و جدش: حسین بن علی بن ابی طالب بن عبدالمطلب بن هاشم بن عبد مناف.

تاریخ تولد: پنجم ماه شعبان سال چهارم هجری

محل تولد: مدینه منوره

نسبش با پیامبر ﷺ: وی نوه پیامبر ﷺ می باشد.

نام فرزندان پسر: عبدالله، ابوبکر، عمر

نام فرزندان دختر: سکینه، فاطمه

نام خواهران: زینب کبری، رقیه، ام الحسن، رمله الکبری، ام هانی،

میمونه، رمله الصغری، زینب الصغری، ام کلثوم الصغری، فاطمه، امامه، خدیجه، ام الکرم، ام سلمه، ام جعفر، جمانه، تقیه.

نام برادران: حسن، محسن (که در روایاتی آمده)، عباس، جعفر، عبدالله، عثمان، عبیدالله، ابوبکر، یحیی، محمد اکبر، عمر، محمد اوسط، عون.

سن: ۵۷ سال

تاریخ وفات (شهادت): دهم ماه محرم سال ۶۱ هجری

محل وفات (شهادت): کربلا

چگونگی واقعه شهادت حضرت حسین: حضرت حسین در ورع، تقوی و شجاعت بی نظیر بودند. پس از مرگ حضرت معاویه مردم کوفه او را دعوت کردند تا به کوفه برود و با او بیعت نمایند. حضرت حسین با جمعی از یاران و خانواده خویش به سوی عراق حرکت کرد تا به تشکیل یک حکومت اسلامی علیه یزید، که فسق و فجور او برایش واضح شده بود، موفق شود. اما مردم کوفه با ایشان نیرنگ کردند و علیه حضرت حسین لشکر ابن زیاد را تقویت نمودند و در نزدیکی «کربلا» سپاهیی که عبیدالله بن زیاد به یزید برای جلوگیری از آنحضرت فرستاده بود، مانع حرکت وی شدند و بالاخره همان افرادی که اصرار و مبالغه آنان موجب حرکت حضرت حسین به طرف کوفه شده بود، سرانجام شخصاً به مقابله و مبارزه با حضرت حسین پرداختند و دین را به دنیا فروختند و خساره دنیا و آخرت را خریدند و بالاخره حضرت حسین در چندین معرکه با هفتاد و دو تن از اصحابش در مقابل فستاق و دشمنان اسلام داد شجاعت داده، و در روز شنبه دهم محرم سال ۶۱ هجری در سرزمین کربلا جام شهادت را نوشیدند.

از ویژگی های او: ایشان کسی بود که جسم مبارکش با پیامبر شباهت بسیاری داشتند. سرور جوانان بهشت و نیز نوه رسول الله می باشند. ایشان مورد علاقه شدید پیامبر بوده و بسیار با سخاوت، متواضع و شجاع بودند.

سخنی از پیامبر ﷺ: ابوهریره رضی الله عنه می گوید: رسول الله ﷺ فرمود: (مَنْ أَحَبَّ الْحَسْنَ وَالْحُسَيْنَ فَقَدْ أَحَبَّنِي، وَمَنْ أَبْغَضَهُمَا فَقَدْ أَبْغَضَنِي) یعنی: «هر کس دوستدار حسن و حسین است، در واقع مرا دوست دارد و هر کس با این دو، بغض و دشمنی ورزد، با من دشمنی ورزیده است». (رواه نسائی)

بیوگرافی حضرت خالد بن ولید ؓ

نام: خالد

نام پدر: ولید

نام مادر: لبابه صغری دختر الحارث

کنیه و لقب او: کنیه وی ابوسفیان و لقب او سیف الله (شمشیر خدا) می باشد.

نصب و جدش: ولید بن مغیره بن عبدالله بن عمر بن مخزوم بن تینطه بن مره.

محل تولد: مکه مکرمه

تاریخ تولد: از تاریخ ولادت ایشان اطلاعی در دست نمی باشد.

نسبش با پیامبر ﷺ: خالد در هفتمین جد یعنی «مره» به پیامبر ﷺ می رسد، که «مره» جد پدری پیامبر ﷺ می باشد.

سن: ۶۰ سال

در چه تاریخی مسلمان شد: در ماه صفر سال هشتم هجری.

برادران و خواهران او چند نفر بودند: شش برادر و دو خواهر داشتند.

قبیله: بنی مخزوم

چگونه لقب سیف الله به او داده شد: در جنگ مؤته هنگامی بسیاری از فرماندهان سپاه اسلام شهید شدند، خالد بن ولید پرچم اسلام را در دست

گرفتند و بعد از آن مسلمانان پیروز شدند، و پیامبر ﷺ در حق خالد دعا کرده و فرمودند: (خدایا، خالد شمشیر تو است، همیشه به او فتح و پیروزی عطا کن) و از آنجا بود که به او لقب سیف الله داده شد.

از ویژگی های خالد بن ولید ﷺ: یکی از فرماندهان مسلمانان در جنگ ها بود و از تاکتیک های نظامی در سطح بالایی آگاه بود. نابود کننده بُت «عزی» ایشان بودند. هرمز امیر مرزهای ایران از طرف بلاد عرب به دست وی کشته شد.

تاریخ وفات: در سال ۲۱ هجری وفات نمود.

محل وفات: شهر حَمص

سخنی از پیامبر ﷺ: انس ﷺ می گوید: رسول الله ﷺ خبر شهادت زید، جعفر، و ابن رواحه را اعلام کرد ... و در نهایت، فرمود: «سرانجام، پرچم را شمشیری از شمشیر های خدا (خالد) بدست گرفت و خداوند بوسیله او فتح و پیروزی، نصیبشان ساخت». (رواه بخاری)

بیوگرافی حضرت زبیر بن عوام ؓ

نام: زبیر

نام پدر: عوام، که برادر حضرت خدیجه (رض) بود.

نام مادر: صفیه بنت عبدالمطلب که عمه پیامبر ﷺ بود.

کنیه و لقب او: کنیه او ابا عبدالله بود و لقبش سیف الاسلام (شمشیر اسلام) بود.

محل تولد: مکه مکرمه

تاریخ تولد: بیست و هشت سال قبل از هجرت.

سن: ۶۴ سال

تاریخ وفات: ۳۶ هجری

نسبش با پیامبر ﷺ: از نظر نسب مادری در جد دوم عبدالمطلب به پیامبر ﷺ می رسد. از نظر نسب (پدری) در قُصی بن کلاب به پیامبر ﷺ می رسد.

در چه سنی به اسلام مشرف شد: در جوانی و در سن ۱۵ یا ۱۶ سالگی.

تعداد زنان: ۶ زن

نام زنان: اسماء دختر ابی بکر صدیق، ام خالد، رباب دختر انیف، زینب، ام کلثوم، الحلال.

تعداد فرزندان: ۲۰ فرزند داشتند که ۱۱ نفر آنها پسر و ۹ نفر آنان دختر بودند.

نام فرزندان پسر: عبدالله، عروه، منذر، عاصم، مهاجر، خالد، عمرو، مصعب، حمزه، عبیده و جعفر.

نام فرزندان دختر: خدیجه الکبری، ام الحسن، عایشه، حبیبه، سوده، هند، رمله، زینب، خدیجه الصغری.

چگونگی به اسلام گرویدن حضرت زبیر ﷺ: حضرت زبیر ﷺ دوستی و رفاقت بسیار نزدیکی با حضرت ابوبکر صدیق ﷺ داشت، و همین رفاقت بسیار خصوصی آنها باعث گشت تا اسلام حضرت ابوبکر ﷺ بر فکر و اندیشه حضرت زبیر ﷺ تأثیر بگذارد و او را متمایل به اسلام نماید. ایشان در سنین پانزده یا شانزده سالگی مشرف به اسلام گردید و افتخار صف سابقین اولین نصیب او شد، چه لقبی زیباتر و جالب تر از این صفت که خداوند، متصفان به این صفت را مورد رضای خود معرفی نموده و رضایت خود را از آنها اعلام کرده است.

از آن جایی که حضرت زبیر ﷺ یک انسان شجاع و دلیری بود. حاضر به پوشیده نگه داشتن اسلامش نشد و به همین خاطر در جمع کفار مکه حاضر گشت و با افتخار کامل اسلام خود را به اطلاع آنها رسانید، در حالی این خبر را به اطلاع آنها می رساند که خبر اسلام یک نفر از اهل مکه برابر بود با توهین به یکایک اهل مکه و توهین به دین و عقیده آنها. لذا به محض اینکه خبر اسلام حضرت زبیر ﷺ به گوش اقوام و خویشان او رسید. هر کدام به نحوی در آزار و اذیت او همت گماشتند. یکی با کتک یکی با هتک حرمت، یکی با الفاظ زننده و یکی با تهدیدات نگران کننده و... هر کدام به طریقی سعی می کردند زبیر ﷺ را از عقیده و مراسم بازگردانند. که در این میان سهم عمویش، نوفل و مادرش صفیه از همه بیشتر بود.

مادرش او را به سختی کتک می زد و شکنجه می نمود وقتی مردم از اذیت مادرش شکوه می نمودند او می گفت:

هر کس بگوید که من او را بخاطر ناراحتی و دشمنی می زنم او دروغ می گوید. من او را می زنم تا برای آینده یک پهلوان شود. عمویش نوفل او را به حصیری می پیچید و آن حصیر را آتش می زد تا دود حاصل از آن او را به حالت خفگی رسانده تا شاید خسته شده و از اسلام برگردد و سپس با صدای بلند داد می کشید: «کفر برب محمدا» ای زبیر، به خدای محمد کافر شو، و این عذاب را از خود دور نما. حضرت زبیر رضی الله عنه که از شکنجه و آزار عمویش (آن هم بخاطر بشارت های الهی از زبان فرشتگان و نزول رحمت خداوند) لذت می برد، با جواب قاطع می فرمود: «لا والله لا أعود فی الکفر أبداً»، نه به خدا که من هرگز بسوی کفر باز نخواهم گشت.

همه این آزار و شکنجه ها نتوانست کوچکترین اثری را بر عقیده حضرت زبیر رضی الله عنه بگذارد، و او را نسبت به اسلام دلسرد گرداند بلکه هر چه اذیت کفار بیشتر می شد او بر عقیده خود مطمئن تر و راسخ تر می گردید.

این اعمال ناشایسته کفار، عرصه را بر مسلمانان تنگ نمود تا اینکه خداوند برای رهایی مسلمین از این بحران، و برای حفظ عقیده و مرامشان دستور داد خانه و کاشانه خود را رها نموده و به طرف حبشه هجرت نمایند. وقتی دستور هجرت داده شد، حضرت زبیر رضی الله عنه به همراه ده مرد و چهار زن، اولین کسانی بودند که به این حکم الهی جامه عمل پوشیدند.

از ویژگی های حضرت زبیر رضی الله عنه: او یکی از ده یار بهشتی (عشره مبشره) می باشد و اولین کسی بود که در راه خدا و اعلائی کلمه الله در مکه قبل از هجرت شمشیر از نیام کشید. و او کسی بود که به همراه پیامبر صلی الله علیه و آله برای

دعوت جتّیان به اسلام از مدینه خارج شدند و به بیابان رفتند. و همچنین کسی می باشند که ملائکه به شکل وی ظاهر شدند.

محل وفات (شهادت): در جنگ جمل شهید شدند و در وادی السباع که در عراق واقع شده، جنازه وی دفن گردید، که بعدها در آنجا روستایی به نام زبیر به وجود آمد.

نام قاتل او: عمرو بن جرموز

چگونگی به شهادت رسیدن حضرت زبیر ؓ: در روز واقعه جنگ جمل حضرت زبیر ؓ به دست عمرو بن جرموز به شهادت رسید. عبدالله بن زبیر ؓ می گوید: روز جمل من همراه پدرم ایستاده بودم پدرم به من گفت: ای پسرکم، امروز ظالم یا مظلوم کشته خواهد شد، و من می بینم که همین امروز به زودی مظلومانه به شهادت خواهم رسید و چیزی که خیلی ذهنم را به خود مشغول نموده وام های مردم است که در نزد من می باشد، تو برای پرداخت آن وامها تمام زمینها و باغهایم را بفروش، و آن وام ها را ادا کن، و اگر در موردی از پرداخت وام ها عاجز ماندی از مولایم استمداد کن. عبدالله می گوید: به خدا نفهمیدم منظورش از مولا چه کسی است؟ به همین خاطر سؤال کردم مولای تو کیست؟ او گفت: مولای من خدای بزرگ و بی نیاز است. عبدالله می گوید: به خدا سوگند هر موقع در ادای وام هایش به مشکلی برخورد کردم گفتم: ای مولای زبیر، مشکل این وام را حل کن، می دیدم که خداوند وسائل پرداخت آن را فراهم می کند.

سخنی از پیامبر ﷺ: حضرت علی ؓ می گوید: من از رسول خدا ﷺ

شنیدم که فرمود: «طلحة والزبیر جاری فی الجنة» یعنی: طلحه و زبیر دو همسایه من در بهشت خواهند بود.

بیوگرافی حضرت سلمان فارسی ؓ

نام: روزبه (که بعد از گرویدن به دین اسلام به سلمان تغییر نام دادند)

محل تولد: روستای «جی» از توابع استان اصفهان

سن: روایات مختلفی درباره سن حضرت سلمان ؓ وجود دارد، برخی می گویند ۲۵۰ سال، برخی ۳۵۰ سال و برخی می گویند ۷۰ سال والله اعلم.

چگونگی واقعه اسلام آوردن حضرت سلمان ؓ: حضرت سلمان ؓ روزی پیامبر ﷺ را در قبرستان بقیع در حال تشیع جنازه‌ای مشاهده کرد. پس از سلام و عرض ادب، پشت سر آنحضرت ﷺ به راه افتاد تا بتواند مهر نبوت آن سرور را ببیند. پیامبر ﷺ متوجه شد که منظور سلمان چیست؟ به همین خاطر وقتی به کنار قبر رسید، پارچه‌ای را که روی شانه‌هایش انداخته بود، کنار زد تا سلمان ؓ مهر نبوت آنحضرت ﷺ را به خوبی ببیند. حضرت سلمان ؓ وقتی مهر درخشان آنحضرت ﷺ را دید، جلو رفت و آن را بوسید و به گریه افتاد و شهادتین را بر زبان جاری ساخت و مسلمان شد. رسول الله ﷺ از گریه سلمان به شگفت آمده و علت گریه‌اش را از او پرسید. سلمان ؓ سرگذشت خود را از اول تا آخر برای پیامبر ﷺ بازگو نمود. حضرت پس از شنیدن سخنان سلمان و سرگذشتش از او خواستند تا شرح حال خود را برای یاران نیز بازگو کند. سلمان ؓ تا آخر سال سوم هجری

در قید بردگی بود و همین امر سبب شد که نتواند در جنگ «بدر» و «أحد» شرکت کند.

تاریخ وفات: ۳۲ یا ۳۴ هجری در دوران خلافت عثمان رضی الله عنه می باشد.

محل وفات: مدائن، و آرامگاه او در قسمت شرقی ایوان مدائن می باشد.

چگونگی وفات حضرت سلمان رضی الله عنه: بعد از آن که حضرت سلمان رضی الله عنه با تحمل رنج و مشقت فراوان به هدف خود رسید و حقیقت را آگاهانه شناخت و با ایمان به خدای یکتا و پیروی کامل از فرستاده بر حق او توانست در نشر حق و خدمت به خلق گام مهمتی بردارد، هنگام کوچ و رحلت او به دیار باقی فرا رسید. وی در روزهای آخر عمر با برکتش به شکم درد سختی مبتلا شد. هر کدام از دوستان و آشنایان برای دیدار و احوال‌پرسی به خدمت ایشان مشرف می‌شدند. روزی که سعد بن ابی وقاص رضی الله عنه به عیادت سلمان رفت، وی گریه می‌کرد.

سعد رضی الله عنه به او گفت: ای اباعبدالله! چرا گریه می‌کنی؟ حضرت رسول الله صلی الله علیه و آله در حالی رحلت فرمودند، که از تو خشنود بودند. اگر چنانچه بمیری فردای قیامت بر حوض کوثر، آنحضرت صلی الله علیه و آله را ملاقات خواهی کرد. سلمان رضی الله عنه گفت: من از ترس مرگ، یا از حرص دنیا گریه نمی‌کنم بلکه از این می‌ترسم که رسول الله صلی الله علیه و آله از ما پیمان گرفته بود که اموال دنیا و وسایل زندگی را جمع نکنیم مگر به مقدار توشه یک مسافر، در حالی که این همه وسایل در منزل من وجود دارد.

سعد رضی الله عنه می‌گوید: من با دقت به منزل او نگریدم اما جز یک تشت و قابلمه و کمی وسایل ضروری زندگی، چیز دیگری ندیدم. سعد رضی الله عنه می‌گوید: از او خواستم تا مرا نصیحت کند. سلمان رضی الله عنه گفت: هرگاه تصمیمی گرفتی

یا کاری را انجام دادی یا چیزی را تقسیم کردی، خدا را به یاد داشته باش؛ زیرا اگر او را به یاد داشته باشی، حتماً مطابق فرمان و رضایت او اقدام خواهی کرد و از گناه و معصیت پرهیز می‌کنی.

سلمان رضی الله عنه در آخرین روز زندگیش، چون فهمید که وقت رحلتش نزدیک است، به همسرش گفت: در و پنجره‌های اتاق را باز نگه دار و مقداری مسک (عطر) را با آب مخلوط کن و آن را در اطراف بستر من بپاش؛ زیرا امروز کسانی به زیارت من می‌آیند که از نوع جنّ و انسان نیستند. همسرش می‌گوید: وقتی آب مسک را در اطراف بستر او می‌پاشیدم، دیدم که روح پاک او از بدنش خارج شد. در حالی که مانند خوابیده‌ای بر بستر خود دراز کشیده بود.

نام زن سلمان رضی الله عنه: بقیه

از ویژگی های سلمان رضی الله عنه: او از زادگاه خود به سرزمین های فراوانی در پی یافتن حقیقت سفر نمود تا اینکه بالاخره مسلمان شد. او بود که در جنگ احزاب پیشنهاد کندن خندق ها را نمود. ایشان شخصی بسیار عالم و دانا بود و از دیگر کتب آسمانی با خبر بود.

کوشه ای از سخنان حکمت آمیز سلمان فارسی رضی الله عنه:

❖ از جریر بن عبدالله نقل شده که سلمان رضی الله عنه هنگام نصیحتش به او گفت: ای جریر! در دنیا به خاطر خدا فروتن باش، زیرا کسی که در دنیا به خاطر خدا فروتن شود، خداوند متعال او را سربلند و سرافراز خواهد کرد.

❖ از ابی سعید وهبی نقل شده که سلمان رضی الله عنه فرمود: مثال انسان مؤمن در دنیا، همانند شخص بیماری است که دکترش بیماری او

را تشخیص داده و دارویش را نیز در اختیارش نهاده و همیشه مراقب اوست. هرگاه خواست چیزی بخورد که برایش زیان آور بوده یا علاجش را به تأخیر اندازد، او را از خوردن آن منع می‌کند تا بیماریش کاملاً شفا یابد.

سخنی از پیامبر ﷺ: سلمان جزو اهل بیت ماست.

بیوگرافی حضرت سعد بن ابی وقاص

نام: سعد

نام پدر: مالک بن وهیب (مشهور به ابی وقاص)

نام مادر: حمنه دختر ابوسفیان

کنیه و لقب او: کنیه او ابواسحاق می باشد و لقبش «الأسد فی برائه» می باشد یعنی «شیر در چنگال او».

طایفه: بنی زهره

نسب و جدش: سعد بن مالک بن وهیب بن عبد مناف بن زهره بن کلاب بن مرهبن کعب بن لؤی بن غالب بن فهر بن مالک بن نضر بن کنانه قرشی زهری.

تاریخ تولد: ۲۳ سال قبل از هجرت

محل تولد: مکه منکره

در چه سنی مسلمان شد: در سن ۱۷ سالگی و سومین و یا چهارمین فردی بود که به اسلام گروید.

تاریخ وفات: ۵۷ سال بعد از هجرت

محل وفات: مدینه منوره

سن: ۸۲ سال

تعداد فرزندان: ۳۴ فرزند

از ویژگی های او: او یکی از اولین افرادی بود که به اسلام گروید و احتمالا سومین و یا چهارمین نفر بود. و نیز یکی از عشره مبشره (ده نفری که به آنان مژده بهشت داده شد) می باشد. ایشان یکی از یاران مستجاب الدعوه پیامبر ﷺ بود، که اگر دعایی می نمود مقبول می گردید. در اکثر جنگ ها حضور داشت و نگهبان پیامبر ﷺ بود. وی چون از خاندان مادر و دایی هایی پیامبر ﷺ بود، آنحضرت ﷺ سعد را به عنوان دایی خویش صدا می زدند. و حضرت سعد بن ابی وقاص ؓ فرمانده لشکر اسلام در جنگ قادسیه و اولین تیرانداز اسلام بود.

سخنی از پیامبر ﷺ: عن قمیس بن ابی حازم ؓ عن سعد ؓ أَن النَّبِيَّ ﷺ

قَالَ: «اللَّهُمَّ اسْتَجِبْ لِسَعْدٍ إِذَا دَعَاكَ» (رواه ترمذی)

از قمیس بن ابی حازم او نیز از سعد ؓ روایت کرده که رسول خدا ﷺ فرمود: «پروردگارا! دعای سعد را اجابت فرما هرگاه از تو چیزی درخواست کرد.»

بیوگرافی حضرت طلحه بن عبیدالله

نام: طلحه

نام پدر: عبیدالله

نام مادر: صبعه دختر عبدالله بن مالک الحضرمیه

کنیه و لقب او: کنیه او ابومحمد می باشد و لقبش «شهید زنده» می باشد و به «طلحه الخیر» و «طلحه الفیاض» مشهور است.

نسب و جدش: طلحه بن عبیدالله بن عثمان بن عمرو بن کعب بن سعد بن تیم بن مرّه بن کعب بن لؤی بن غالب بن فهر بن مالک بن نضر بن کنانه.

قبیله: تیم

تاریخ تولد: ۲۸ سال قبل از هجرت

محل تولد: مکه مکرمه

نسبش با پیامبر ﷺ: در جدّ هفتم «مرّه» نسبش به پیامبر ﷺ می رسد.

تاریخ وفات: سال ۳۶ هجری

تعداد فرزندان: وی ۱۴ فرزند داشت، ۱۰ پسر و ۴ دختر.

از ویژگی های او: او پنجمین کسی بود که مسلمان شد. و همچنین یکی از عشره مبشره می باشد. او یکی از راویان حدیث می باشد و احادیث فراوانی را روایت نموده است. ایشان بسیار نیکوکار و با سخاوت بود و از یاران نزدیک آنحضرت ﷺ بودند.

- **سخنی از پیامبر ﷺ:** هر کس دوست دارد به شهیدی زنده نگاه کند، که روی زمین راه می رود، به طلحه بن عبیدالله نگاه کند.

بیوگرافی حضرت عبدالرحمن بن عوف ؓ

نام: عبد عمرو یا عبدالکعبه (بعد از مشرف شدن به دین اسلام پیامبر ﷺ نام وی را عبدالرحمن نهاد)

نام پدر: عوف

نام مادر: شفاء

تاریخ تولد: ۱۰ سال قبل از عام الفیل

محل تولد: مکه مکرمه

سن: ۷۵ سال

تاریخ وفات: در سال ۳۲ هجری وفات نمودند.

محل وفات: مدینه منوره

تعداد زنان: تعداد زنان ایشان مشخص نمی باشد، اما نام دو تن از آنان در پائین آمده.

نام زنان: تماضیر دختر اصبح، غزال دختر یزدگرد سوم که در جنگ مداین اسیر شده بود.

تعداد فرزندان: تعداد فرزندان ایشان نیز مشخص نمی باشد.

نام فرزندان پسر: ابوسلمه، عروه اکبر، سالم اصغر، عبدالله.

از ویژگی هایی او: او یکی از عشره مبشره بوده و همچنین جزو نخستین مسلمانان می باشد. او کسی بود که با جان و مالش در راه خدا جهاد کرد و

ثروتش را در راه اسلام خرج نمود و پیامبر ﷺ پشت سر او نماز گذارد و نیز کسی بود که در زمان حیات پیامبر ﷺ در مدینه فتوا می دادند.

سخنی از پیامبر ﷺ: حضرت عائشه (رض) می گوید: من از پیامبر ﷺ شنیدم که می گفت: عبدالرحمن بن عوف در حالی که به خود پیچیده، نشسته وارد بهشت خواهد شد.

بیوگرافی حضرت ابو عبیده بن جراح ؓ

نام: عامر

نام پدر: عبدالله بن جراح قهری

کنیه و لقب او: کنیه ایشان ابو عبیده می باشد.

تاریخ تولد: ۴۰ سال قبل هجرت

تاریخ وفات: سال ۱۸ هجری

محل وفات: شام

سن: ۵۸ سال

از ویژگی های او: یکی از اولین مسلمانان می باشند که یک روز بعد از حضرت ابوبکر ؓ به دین اسلام مشرف شده و نیز یکی از عشره مبشره می باشند. ایشان امین و مورد اعتماد رسول الله ﷺ بوده و فرمانده لشکر اسلام در سرزمین شام بودند.

سخنی از پیامبر ﷺ: عن انس بن مالک ؓ، أن رسول الله ﷺ قال: «إن لكل أمة أميناً، وإن أميننا، أيتها الأمة، أبو عبيدة بن الجراح». (متفق عليه) یعنی: انس بن مالک ؓ می گوید که رسول الله ﷺ فرمودند: هر امتی یک نفر امین دارد، امین ما یعنی امین امت اسلام، ابو عبیده بن جراح است.

بیوگرافی حضرت ابوهریره دوسی

نام: عبدشمس (که بعد از مشرف شدن به دین اسلام پیامبر ﷺ نام ایشان را عبدالرحمن نهادند)

نام پدر: صخر

نام مادر: امیمه بنت صفیح

کنیه و لقب او: کنیه ایشان ابوهریره می باشد (ایشان درباره کنیه خویش چنین می فرمایند: گوسفندان خانواده خویش را به چرا می بردم. گربه‌ی کوچکی داشتم که شبانه آن را در درون درختی می گذاشتم و چون روز می آمد آن را با خود می بردم و با آن بازی می کردم. به همین علت کنیه مرا ابوهریره (پدر گربه کوچک) قرار دادند. رواه ترمذی).

محل تولد: یمن

طایفه: دوس

سن: نزدیک به هشتاد سال

نام همسرش: بسره مازنی بنت غزوان

چگونگی اسلام آوردن حضرت ابوهریره ﷺ: قبيله دوس نیز همچون سایر قبایل عربی مشرک و بت پرست بودند. آنان بتی داشتند به نام «ذی الخلصه» و آن را عبادت می نمودند. در میان این گمراهی جاهلی و تاریکستان شرک، آوازه دعوت توحید از مکه به گوش مردی بزرگوار، شاعری ثروتمند و مهمان نواز که طفیل پسر عمرو دوسی بود رسید. طفیل

در مکه اسلام آورد و از رسول الله ﷺ تبعیت کرد. بعد به میان قومش در سرزمین دّوس برگشت و قوم خویش را به سوی اسلام دعوت کرد و آنان اسلام آوردند. در این میان ابوهریره ؓ نیز از جمله اسلام آورندگان بود. طفیل می گوید: همراه با مسلمان شدگان قومم به خدمت رسول الله ﷺ آمدم، آن گاه رسول الله ﷺ در خیبر بود. سرانجام با هفتاد یا هشتاد خانوار دّوس، در مدینه مستقر شدیم. درست از این روز به بعد ابوهریره ؓ خودش مسؤولیت پیگیری نقل اخبار خود و هیئت نمایندگان قبیله دّوسی را به عهده می گیرد.

حضرت ابوهریره ؓ می گوید: چون رسول الله ﷺ به قصد فتح خیبر از مدینه خارج شد، سباع پسر عرفطه غفاری را جانشین خویش در مدینه قرار داد. ما که هشتاد خانوار دّوسی بودیم، به مدینه آمدم. یکی گفت رسول الله ﷺ در خیبر است و بعد از بازگشت به نزد شما خواهد آمد. گفتم: اگر بشنوم که او در جایی است حتماً به نزدش خواهم شتافت. به نزد سباع پسر عرفطه آمدم، خود را آماده کردیم و یک روز قبل یا بعد از فتح به خدمت رسول الله ﷺ رسیدیم. ایشان قلعه «النطاة» را فتح کرده بودند و ساکنان قلعه «الکتیبه» را به محاصره در آورده بودند. صبر کردیم تا خداوند دروازه های آن را بر ما گشود.

تاریخ وفات: سال ۵۸ هجری

محل وفات: در وادی عقیق در مجاور شهر مدینه منوره که از آنجا به گورستان بقیع انتقال داده شد.

تعداد فرزندان: گفته شده که ابوهریره دارای چهار پسر و یک دختر بود.

نام فرزندان پسر: محرر، محرّز، عبدالرحمن، بلال.

از ویژگی های او: ایشان یکی از راویان مهم حدیث می باشند، که از وی احادیث بیشماری روایت شده. همچنین یکی از اصحاب صفه بود که در مسجد النبی اقامت داشتند و دائماً مشغول به فراگیری قرآن و سنت بودند. ایشان فردی خوش سخن و شوخ طبع بودند و سرپرستی افراد یتیم را به عهده می گرفتند. ایشان به دلیل دعای رسول الله ﷺ در حق وی حافظه بسیار خوب و قوی داشتند. ایشان دوست، همراه و ملازم پیامبر ﷺ و نیز مورد اعتماد آنحضرت ﷺ و عموم صحابه بودند، تا جاییکه بر جنازه أم المؤمنین عایشه (رض) نماز جنازه خواندند و جنازه أم المؤمنین حفصه بنت عمر (رض) را ایشان تا گورستان حمل نمودند. وی به مدت ۲۳ سال مسند فتوا را در مدینه عهده دار بودند. ابوهریره ؓ از سوی حضرت عمر ؓ به عنوان امیر بحرین منصوب شدند. وی بعد از وفات پیامبر ﷺ به تعلیم دادن مردم و آگاه نمودن آنها از مسائل دینی پرداخت.

سخنی از پیامبر ﷺ: عن أبي هريرة، قال: شهدت من رسول الله ﷺ ذات يوم و قال: «من يبسط رداءه حتى أقضى مقالتي، ثم يقبضه فلن ينسى شيئاً سمعه مني» فبسطت بردة كانت علي، فوالذي بعثه بالحق! ما نسيت شيئاً سمعته منه. (متفق عليه).

ابوهریره ؓ می گوید روزی در حضور رسول الله ﷺ بودم که فرمودند: چه کسی می تواند عبایش را روی زمین پهن نماید تا اینکه من سخنانم را به پایان می رسانم، آنگاه عبایش را بردارد و آنچه از من شنیده همه را یاد گرفته باشد؟ من عبایم را روی زمین انداختم، قسم به خدایی که محمد را به حق فرستاده است، کلمه ای از آنچه را که از رسول الله ﷺ شنیدم فراموش نکردم.

دانستی هایی درباره تاریخ اسلام

عشره مبشره (ده نفر که به آنان مژده بهشت داده شده توسط پیامبر ﷺ)
 چه کسانی هستند: ۱- حضرت ابوبکر صدیق ؓ ۲- حضرت عمر فاروق ؓ ۳- حضرت عثمان بن عفان ؓ ۴- حضرت علی مرتضی ؓ ۵- ابوعبیده بن جراح ؓ ۶- زبیر بن عوام ؓ ۷- طلحه بن عبیدالله ؓ ۸- سعید بن زید ؓ ۹- عبدالرحمن بن عوف ؓ ۱۰- سعد بن ابی وقاص ؓ

تعداد جنگ های میان مسلمانان و ایرانیان: در کل میان مسلمانان و ایرانیان ۸۰ جنگ به وقوع پیوست.

کسانی که به پیامبر ﷺ شهادت داشتند: قثم بن عباس، جعفر بن ابی طالب، حسن بن علی، فاطمه دختر خود آنحضرت ﷺ، عبدالله بن نوفل.

دوشنبه: پیامبر ﷺ در روز دوشنبه به دنیا آمد، در روز دوشنبه به پیامبری برگزیده شد، و در روز دوشنبه به مدینه هجرت نمود و در روز دوشنبه وفات نمودند.

از خصوصیات مکه مکرمه: ۱- در مکه همه نوع میوه ای یافت می شود.
 ۲- وقتی پرندگان بر بالای مکه پرواز می کنند، چون به بالای خانه کعبه

می رسند به دو دسته تقسیم می شوند و در بالای آن پرواز نمی کنند.

۳- هر کس برای اولین بار کعبه را ببیند، یا می خندد یا گریه می کند.

استهزا کنندگان پیامبر ﷺ: ولید بن مغیره، عاص بن وائل سهمی، حارث بن قیس، او هبار، اسود بن عبد یغوث.

عمرهای برابر: پیامبر ﷺ ۶۳ سال، حضرت ابوبکر ؓ ۶۳ سال، حضرت عمر ؓ ۶۳ سال، حضرت علی ؓ ۶۳ سال عمر نمودند.

چهار برادری که در جنگ بدر شهید شدند: عاقل، ایاس، خالد، عامر

شریف ترین زن از جهت نسب: حضرت فاطمه (رض) دختر پیامبر ﷺ می باشد، زیرا پدرش حضرت محمد ﷺ است و مادرش أم المؤمنین خدیجه و شوهرش حضرت علی ؓ و دو پسرش سرداران اهل بهشت می باشند.

یکی از مهمترین سران کفار: ابوجهل بن هشام

ذات الهجرتین لقب چه کسی بود: رقیه دختر پیامبر ﷺ

شهید زنده لقب چه کسی بود: طلحه بن عبیدالله ؓ و این لقب از آنجا به وی داده شد که هنگامیکه داشت از پیامبر ﷺ در برابر مشرکان دفاع می نمود، به گفته حضرت ابوبکر ؓ حدود هفتاد و اندی ضربه شمشیر و نیزه به بدن او اصابت نموده بود و یکی از دستهایش قطع شده و به صورت بیهوش در چاهی افتاده بود، اما زنده ماند.

چه کسی بر شانه های پیامبر ﷺ برای سرنگون کردن بت ها قرار گرفت:

حضرت علی ؓ

اولین کسی که امر به اذان اول در نماز جمعه کرد چه کسی بود:

حضرت عثمان بن عفان ؓ

ملائکه به صورت کدام صحابی نازل شدند: زبیر بن عوام ؓ

خداوند در واقعه معراج با صدای چه کسی با پیامبر ﷺ حرف زد: حضرت

ابوبکر صدیق ؓ

حواری رسول الله ﷺ چه کسی بود: زبیر بن عوام ؓ

چه کسی نخستین تیر اسلام را پرتاب نمود: سعد بن ابی وقاص ؓ

امین امت اسلام چه کسی بود: ابو عبید بن جراح ؓ

چه کسی با پای لنگش، پا در بهشت گذاشته است: عمرو بن الجموح ؓ

سردسته منافقین در مدینه چه کسی بود: عبدالله بن ابی بن سلول

امام مؤذنین تا روز قیامت چه کسی است: بلال بن رباح ؓ

نخست چند رکعت نماز بر مسلمانان واجب شد: ۵۰ رکعت

قاری قرآن مدینه چه نام داشت: مصعب بن عمیر ؓ

شهید مصلوب (به دار کشیده شده) کیست: حبیب بن عدی انصاری ؓ

چه کسی سه مرتبه هجرت نمود: ابوموسی اشعری ؓ

تعداد مردانی که در هجرت اول مهاجرت نمودند چند نفر بود: ۱۰ مرد

صحابی که در کعبه به دنیا آمد: حکیم بن حزام ؓ

غزوه تبوک در چه سالی اتفاق افتاد: در ماه رجب سال نهم هجری

کوچکترین فرد شهید غزوه بدر چه کسی بود: عمیر بن ابی وقاص ؓ

ذوالنور لقب کدام یک از صحابه بود: طفیل بن عمرو الدوسی ؓ

امیر الأمراء لقب چه کسی است: ابو عبیده بن جراح ؓ

کدام یک از صحابه توسط جن ها کشته شد: سعد بن عبادہ ؓ

زنی که زاده نشده است: حضرت حوا علیها السلام

نام زن یهودی که پیامبر ﷺ با او ازدواج نمود: صفیه بنت حبیب

ترجمان القرآن لقب چه کسی بود: عبدالله بن عباس ؓ

در قرآن نام چند پیامبر آمده است: ۲۵ پیامبر

کسی که پیشنهاد کردن خندق در جنگ احزاب را داد: سلمان فارسی ؓ

زن یهودی ای که تلاش کرد با سم پیامبر ﷺ را به قتل برساند: زینب بنت

حارث زن سلام بن مشکم

حضرت ابوبکر صدیق ؓ چه کسی را مسئول جمع آوری قرآن نمود:

زید بن ثابت انصاری ؓ

تعداد آیات قرآن: ۶۶۱۶ آیه

قرآن چند کلمه است: ۷۷۹۳۴ کلمه دارد.

حلالی که خداوند آن را دوست ندارد: طلاق

چه کسی پسر خوانده پیامبر ﷺ بود: زید بن حارثه ﷺ

شرابی که هم شفا و هم غذا است: عسل می باشد و درباره آن خداوند می فرماید: «فیه شفاء للناس» یعنی: در آن برای مردم شفا است. (سوره نحل آیه ۶۹)

حضرت حمزه ﷺ در چه جنگی شهید شد: غزوه احد

چرای خلفای چهارگانه را راشدین می نامند: زیرا بر حق بودند و از راه اسلام کوچکترین لغزشی نداشتند.

چه کسی بُت «عُزَی» را از بین برد: خالد بن ولید ﷺ

شاعری که نسبت به پیامبر ﷺ شعر سروده و به شاعر الرسول شهرت دارد: حسان بن ثابت ﷺ

آخرین فرد از صحابه که در مدینه فوت نمود: سهل بن سعد انصاری ﷺ
در چه نمازی مسلمانان روی خود را به سمت کعبه چرخاندند: نماز ظهر طولانی ترین آیه قرآن کدام است: آیه ۲۸۲ از سوره بقره

در روز فتح مکه پیامبر ﷺ کلید کعبه را به چه کسی داد: عثمان بن طلحه ﷺ

در میان صحابه چه کسی قرآن را تفسیر می نمود: عبدالله بن عباس ﷺ
دو تن از کاتبان وحی: ابی بن کعب انصاری ﷺ و زید بن ثابت ﷺ

غزوه خندق در چه سالی اتفاق افتاد: سال پنجم هجری

دومین مسجدی که بر روی کره زمین بنا شده: مسجد الأقصی

حضرت آدم علیه السلام در چه روزی وارد بهشت شد: جمعه

«سيف الله المسلول» یعنی «شمشیر مسلول خدا» لقب کدام یک از

صحابه بود: خالد بن ولید رضی الله عنه

غزوه خیبر در چه سالی اتفاق افتاد: در سال هفتم هجری

کنیه حضرت عائشه (رض): أم عبدالله

صلح حدیبیه در چه سالی صورت گرفت: سال ششم هجری

سید زنان عالم کیست: حضرت فاطمه (رض) دختر پیامبر صلی الله علیه و آله

آخرین غزوه پیامبر صلی الله علیه و آله: غزوه تبوک

کدام یک از صحابه به «غسل شده توسط ملائکه» مشهور است: حنظل

انصاری رضی الله عنه

چه کسی همراه با پیامبر صلی الله علیه و آله در جنگ حنین و طائف در حالی که کافر

بود شرکت نمود و بعد مسلمان شد: صفوان بن امیه رضی الله عنه

کدام یک از صحابه در حالی که مشغول وضو گرفتن برای نماز عشا بود

وفات یافت: عبدالله بن بسر رضی الله عنه

زنی که در بیعت عقبه، جنگ احد، روز حنین، صلح حدیبیه و جنگ خیبر

و یمامه حضور داشت و در جنگ یمامه مورد اصابت تیر دشمنان قرار

گرفت: أم عماره نسیبه بنت کعب انصاری (رض)

بُت «منات» را چه کسی ویران کرد: سعد بن زید اشهلی ؓ

نام کدام یک از صحابه در قرآن به صراحت ذکر شده: زید بن حارثه ؓ

غزوه «مؤته» در چه سالی اتفاق افتاد: در سال هشتم هجری

چه کسی قبل از بعثت به پیامبر ﷺ ایمان آورد: ورقه بن نوفل ؓ

کدام یک از صحابه در حالی شهید شد که حتی یک مرتبه برای خداوند

یک سجده هم نبرده بود: عمرو بن ثابت ؓ زیرا به محض اینکه مسلمان

شد در جنگ شهید شد.

«سید الشهداء» لقب کیست: حضرت حمزه ؓ

پیامبر ﷺ در مدینه تا وقتی که مسجد و خانه را درست کردند در منزل

چه کسی بود: ابو ایوب انصاری ؓ

خداوند از طریق جبرئیل به چه کسی سلام رساند: حضرت خدیجه (رض)

زنی که در مافوق آسمانهای هفتگانه از تهمت مبرا شد کیست: حضرت

عائشه صدیقه (رض)

آخرین همسر پیامبر ﷺ که فوت کرد چه نام داشت: أم سلمه (رض)

خواهر رضاعی پیامبر ﷺ چه نام داشت: شیماء

سومین کسی که به اسلام گروید: سعد ابن ابی وقاص ؓ

پیامبر ﷺ برای تقویت حافظه کدام یک از صحابه دعا نمود: حضرت

ابوهریره ؓ و به همین دلیل وی یکی از راویان بزرگ حدیث می باشد.

زنی از صحابه که چهار پسرش را در جنگ قادسیه از دست داد: تماضر بنت عمرو بن شرید بن عَصِیه سَلَمِیّه (رض) مشهور به «خنساء» او همچنین شاعر بسیار مشهوری بود.

زن حضرت عباس علیه السلام عموی پیامبر صلی الله علیه و آله چه نام داشت: أم الفضل (لبابه بنت حارث)

زنی که از طرف حضرت ابوبکر رضی الله عنه مسئول گشت تا قرآنی را که زید بن ثابت جمع آوری نموده بود، نگهداری کند چه کسی بود: أم المؤمنین حفصه بنت عمر (رض)

در روز جنگ احد کدام زن از پیامبر صلی الله علیه و آله دفاع نمود: أم عماره (رض)
پیامبر صلی الله علیه و آله برای کدام مادر و پسر دعا نمود تا در بهشت از یاران او باشند: برای ام عماره (رض) و پسرش

بعد از حضرت علی علیه السلام چه کسی به خلافت رسید: حضرت حسن علیه السلام پسر حضرت علی علیه السلام

تعداد شهدای جنگ احزاب: هشت نفر، که همگی از انصار مدینه بودند.
محبوب ترین مردم در نزد پیامبر صلی الله علیه و آله: انصار می باشند.

مردی که مسلمان شده و داخل بهشت شد اما نماز نخواند: اصیرم بن عبدالاشهل، زیرا بعد از اسلام آوردنش با قومش جنگید و شهید شد.

چه کسی با چهره و صورت خود از رسول الله ﷺ در جنگ احد دفاع نمود: قتاده بن نعمان ؓ

کسی که در بین خدمت به پیامبر و خانواده اش مخیر شد و او خدمت به پیامبر ﷺ را ترجیح داد: زید بن حارثه ؓ

کسی که برای پیامبر ﷺ قبر حفر نمود: ابوذر غفاری ؓ

بیعتی که صحابه با پیامبر ﷺ در زیر درخت بستند چه نام داشت: بیعت رضوان

کوچکترین فرمانده جنگی که توسط پیامبر ﷺ منصوب شد چه کسی بود: اسامه بن زید ؓ

چه کسانی پیامبر ﷺ را غسل دادند: عباس و پسرش قثم و علی بن ابیطالب ؓ

صحابه ای که پیامبر ﷺ به وی بشارت داد که بدون حساب و کتاب وارد بهشت می شود: عکاشه بن محسن ؓ

چه کسی صلح حدیبیه را نوشت: حضرت علی ؓ

زنی که در خانه کفر زندگی می کرد، اما به او وعده بهشت داده شد: آسیه همسر فرعون

بزرگ کفار قریش چه کسی بود: ابوجهل بن هشام

چه کسی خلافت اسلامی را از بین برد: مصطفی کمال آتاتورک

حجۃ الوداع در چه سالی اتفاق افتاد: در سال دهم هجری

چه کسی پیامبر ﷺ را محمد نام نهاد: پدر بزرگ ایشان عبدالمطلب
 کدام پادشاه بدون اینکه پیامبر ﷺ را دیده باشد به او ایمان آورد و
 پیامبر ﷺ به صورت غایب برای او نماز جنازه خواند: نجاشی پادشاه حبشه
 عرش خداوند برای مرگ کدام صحابه به لرزش درآمد: سعد بن
 معاذ ؓ

چه کسی بلال حبشی را از بردگی آزاد نمود: حضرت ابوبکر صدیق ؓ
 قبل از آشکار شدن اسلام، پیامبر ﷺ و یارانش در خانه کدام صحابی
 جمع می شدند: أرقم بن أبی الأرقم ؓ

فرستاده پیامبر ﷺ به پادشاه روم چه کسی بود: دحیه بن خلیفه ؓ
 فرستاده پیامبر ﷺ به پادشاه فارس چه کسی بود: عبدالله بن حذافه ؓ
 نام زنی که مسجد رسول الله ﷺ را نظافت می نمود و پیامبر ﷺ بر او
 نماز جنازه خواند: محجنه ام محجن (رض)

مقبره حضرت خالد بن ولید (رض) در کجاست: شهر حمص در سوریه
 فرستاده رسول الله ﷺ به سوی نجاشی چه کسی بود: عرم بن امیه بن
 خویلد ؓ

کوچکترین شهید جنگ بدر چه کسی بود: عمیر بن ابی وقاص ؓ
 در غزوه تبوک تعداد مسلمانان چند نفر بود: سی هزار نفر

عقاب قریش لقب چه کسی بود: عبدالرحمن داخل

زن مسلمانی که به مدت ۸ روز پادشاهی نمود: شجرة الدر

سه فرمانده ای که در جنگ موته شهید شدند: زید بن حارث، جعفر بن ابی

طالب، عبدالله بن رواحه (رضی الله عنهم)

در زمان کدام خلیفه برای مودنین حقوق تعیین شد: امیرالمؤمنین حضرت

عثمان رضی الله عنه

اولین ها

اولین زن و اولین کسی که مسلمان شد: حضرت خدیجه (رض) همسر رسول الله ﷺ

اولین مردی که مسلمان شد: حضرت ابوبکر صدیق ؓ

اولین کودکی که مسلمان شد: حضرت علی ؓ

اولین کسی که به او امیرالمؤمنین گفته شد: حضرت عمر فاروق ؓ

اولین کسی که در مکه دعوت اسلام را آشکار کرد: حضرت عمر فاروق ؓ

اولین کودک مسلمانی که در حبشه به دنیا آمد: عبدالله بن جعفر برادر زاده حضرت علی ؓ بود.

اولین جوانی که به پیامبر ﷺ ایمان آورد: زید بن حارثه ؓ

اولین شهید اسلام: عمیر بن حباب انصاری ؓ

اولین زنی که در اسلام شهید شد: سُمیه (رض) مادر حضرت عمار ؓ

اولین کسی که بیمارستان ساخت: ولید بن عبدالملک

اولین کسی که قرآن را نقطه گذاری کرد: نصر بن عاصم الیشی

اولین کسی که به زبان عربی سخن گفت: حضرت اسماعیل علیه السلام

اولین شهید در غزوه بدر از انصار: عمیر بن الحمام رضی الله عنه و گفته شده که حارثه

بن سراقه رضی الله عنه

اولین کسی که علم فقه را نوشت و تدوین کرد: امام ابوحنیفه رضی الله عنه

اولین صحابی که در گورستان بقیع دفن شد: عثمان بن معظون رضی الله عنه

اولین کسی که علم اصول فقه را نوشت که بود: امام شافعی رضی الله عنه

اولین کسی که حدیث را تدوین کرد: محمد بن سلم بن شهاب الزهری

اولین سفیر اسلام چه کسی بود: مصعب بن عمیر رضی الله عنه

اولین کسی که مردم را برای حج به بیت الله الحرام دعوت نمود: حضرت

ابراهیم علیه السلام

اولین زنی که بعد از حضرت خدیجه رضی الله عنها مسلمان شد: أم فضل (رض) زن

حضرت عباس رضی الله عنه

اولین کسی که در مدینه برای مسلمانان امامت نماز را نمود: مصعب بن

عمیر رضی الله عنه

اولین کسی که آشکارا در شهر مکه قرآن را قرائت نمود: عبدالله پسر عموی

رسول الله صلی الله علیه و آله

اولین مسجدی که در مدینه در آن قرآن قرائت و خوانده شد: مسجد بنی

اولین غزوه پیامبر ﷺ غزوه «ابواء و دکان» که در ماه محرم سال دوم هجری به وقوع پیوست.

اولین کسی که در اسلام شمشیر خود را از غلاف بیرون کشید: زبیر بن عوام ؓ

اولین نوزاد از مهاجرین در مدینه چه کسی بود: عبدالله بن زبیر ؓ

اولین مسجدی که در مدینه منوره بنا شد: مسجد قبا

اولین خانواده ای که در مدینه همگی مسلمان شدند: خانواده «بنو عبدالاشهل»

اولین زنی که با پیامبر ﷺ بیعت نمود: کبشه بنت رافع (رض)

اولین کسی که دو رکعت نماز قبل از مرگ را برای اعدای هابیه سنت گذاشت: خبیب بن عدی ؓ

اولین شهیدان غزوه احزاب: سلیط و سفیان بن عوف ؓ

اولین زنی که بعد از صلح حدیبیه مسلمان شد: سبیه زن حضرت عمر ؓ

اولین جنگ دریایی مسلمانان چه نام داشت: جنگ ذات الصواری

اولین کسی که به طریقه اسلام بر پیامبر ﷺ سلام داد که بود: ابوذر غفاری ؓ

اولین کسی که لقب قاری گرفت: مصعب بن عمیر ؓ

اولین فدایی در اسلام: حضرت علی ؓ

اولین جنگی که خالد بن ولید ؓ در آن فرمانده مسلمانان بود: جنگ مؤته

اولین کسی که در بیعت رضوان بیعت نمود: سنان بن ابی محسن اسدی ؓ

اولین صحابی از مهاجرین که در مدینه وفات نمود: عثمان بن مظعون ؓ

اولین کسی که مسئول بیت المال شد: ابوعبیده بن جراح ؓ

اولین کشته در اسلام از انصار چه کسی بود: عمیر بن جمام ؓ

اولین پایتخت حکومت اسلامی: مدینه منوره

اولین کسی که در اسلام زندان به وجود آورد: حضرت علی ؓ

اولین مسلمان از انصار کیست: معاذ بن عفراء ؓ

اولین امیر مدینه: سهل بن حنیف ؓ

اولین زنی از انصار که با پیامبر ﷺ بیعت نمود: أم هانم (رض)

اولین کسی که اسب خود را در راه اسلام هدیه کرد و به سوار کار پیامبر ﷺ

معروف گردید: مقداد ابن اسود ؓ

اولین امیر مکه: عتاب بن اسید ؓ

اولین زن مسلمانی که مشرکی را به قتل رسانید: صفیه بنت

عبدالمطلب (رض)

اولین کسی که در مکه قرآن را به صورت آشکار تلاوت نمود: عبدالله بن

مسعود ؓ

اولین کسانی که به حبشه هجرت نمودند: عثمان بن عفان ؓ و همسرش

رقیه (رض)

اولین فرزندی که در اسلام به دنیا آمد: عبدالله بن جعفر ﷺ

اولین کسی که به مدینه هجرت نمود: ابو سلمه بن عبد اسد ﷺ

اولین خلیفه ای که برای ارتش رئیس تعیین نمود: امیرالمؤمنین عثمان ﷺ

اولین مناره اسلامی در کجا ساخته شد: مسجد جامع اموی در دمشق

اولین شهری که مسلمانان در خارج از جزیره العرب بنیان نهادند: بصره

اولین شهری که مسلمانان در غرب تأسیس نمودند: قیروان

منابع و مأخذ

- تاریخ طبری یا تاریخ الرسل و الملوك - محمد بن جریر طبری - ابوالقاسم یابنده - انتشارات اساطیر
- رجاء المقبول ترجمه اسوة الرسول - حضرت مولانا محمد عبدالحی عارفی (رح) - حضرت مولانا محمد عمر سربازی (رح)
- حياة الصحابة - علامه شیخ محمد یوسف کاندھلوی
- رجال حول الرسول (ص) - الشیخ محمد الصایم - المكتبة التوفيقية
- قصص الخلفاء الراشدين - عبدالحمید جودة السحار - مكتبة مصر
- تاریخ الحوادث و الأحوال النبوية - السيد محمد بن علوی المالکی الحسنی - المكتبة العصرية
- ذات الصواری - الدكتور شوقی أبوخلیل - دارالفکر / دارالفکر المعاصر
- الیرموک - الدكتور شوقی أبوخلیل - دارالفکر / دارالفکر المعاصر
- فتح الأندلس - الدكتور شوقی أبوخلیل - دارالفکر / دارالفکر المعاصر
- راه بهشت - محمد ابن شیخ ربحامی - محمد جمالزهی - انتشارات صدیقی
- تاریخ الخلفاء - جلال الدین عبدالرحمن السیوطی
- سيرة خاتم النبيين (ص) - علامه ابوالحسن علی الحسنی الندوی - مؤسسة الرسالة
- نبی رحمت - علامه سید ابوالحسن علی ندوی - مولانا محمد قاسم قاسمی - انتشارات شیخ الاسلام احمد جام

باده ناب (ترجمه الرحیق المختوم) - صفی الرحمن مبارکفوری - محمد بهاء الدین حسینی - انتشارات کردستان

خورشید حقیقت (ترجمه فقه السیره) - دکتر محمد سعید رمضان البوطی - مسعود قادرمرزی

نهاوند - الدكتور شوقی أبوخلیل - دارالفکر / دارالفکر المعاصر
جنگ احزاب - محمد احمد باشمیل - عبدالمجید اسماعیل زهی - انتشارات شیخ الاسلام احمد جام

صحیح بخاری

صحیح مسلم

ریاض الصالحین - امام ابی زکریا یحیی بن شرف نووی (رح)
ابوبکر صدیق (رض) [تحلیل زندگانی خلیفه اول] - دکتر علی محمد صلابی - محمد ابراهیم کیانی

ده یار بهشتی - عبدالمنعم هاشمی - محمد گل گمشادزهی

اللؤلؤ و المرجان - محمد فؤاد عبدالباقی - ابوبکر حسن زاده - نشر احسان
شناسنامه خانوادگی پیامبر اکرم ﷺ - محمد زاهر ابوداود - صفوان حموی
سیرت خالد بن ولید - ابو عبدالفتاح عبدالله ریگی

خلفای راشدین از خلافت تا شهادت - دکتر صلاح عبدالفتاح الخالیدی

عمر بن خطاب ؓ - دکتر علی محمد صلابی

در شناخت سیره عثمان بن عفان ؓ - دکتر علی محمد صلابی

پیامبرت را بشناس محمد رسول الله ﷺ - محمد جمالزهی

سیرت حضرت عثمان رضی الله عنه - محمد جمالزهی

شیخین (ابوبکر و عمر) - سید عبدالرحیم خطیب - نشر احسان

صهرین (عثمان و علی) - سید عبدالرحیم خطیب - نشر احسان

زندگانی بزرگترین مربی عالم بشریت محمد بن عبدالله صلی الله علیه و آله - محمد شریف بن سلطان

العلماء - نشر احسان

بانوان نمونه عصر پیامبر صلی الله علیه و آله - محمود المصری أبوعمار

زندگانی خلفای راشدین - علامه عبدالشکور لکنوی - مولانا محمد یوسف حسین

پور

زندگینامه سلمان فارسی رضی الله عنه - محمد سید عبدالله عقیل زاده

زندگینامه حضرت زبیر رضی الله عنه - عبدالرحمن شکوری

عایشه در حیات محمد صلی الله علیه و آله - سپهروز مولودی - انتشارات اوحدی

زندگینامه فاروق اعظم عمر بن خطاب رضی الله عنه - محمد کامل حسن الحامی - مولوی

غلام حیدر فاروقی

مناقب صحابی جلیل القدر ابوهریره رضی الله عنه - عبدالمنعم صالح العلی العزی - اسحاق بن

عبدالله دبیری

حسن مجتبی رضی الله عنه تحلیل وقایع زندگی خلیفه پنجم - دکتر علی محمد صلابی

سیمای صادق، فاروق اعظم - ملا عبدالله احمدیان

محل شهادت حضرت علی رضی الله عنه - شیخ الاسلام ابن تیمیه

زندگی شبانه روزی خلفای راشدین - ابو عبدالفتاح ریگی

المرتضی - علامه سید ابوالحسن ندوی - عبدالمجید مرادزهی خاشی - انتشارات
فاروق اعظم

توشه راه نجات - علامه ابن حجر عسقلانی - محمد سعید مجیدی - انتشارات
کردستان

شهسوار کربلا - مولانا عبدالرحمن سربازی

البدایة النهایة - علامه ابن کثیر

خلفای راشدین در قلمرو نظم و نثر فارسی - فریدون سپری - انتشارات کردستان

ابوهریره شاگرد مکتب پیامبر (ص) - محمد علی دوله - محمد گل گمشادزهی

مصائب صحابه - سید نورالحسن بخاری - مولانا عبدالرحمن سربازی - انتشارات

صدیقی

